

CARTEA NEAGRĂ

A RISIPEI BANILOR PUBLICI

ÎN REPUBLICA MOLDOVA

2024

CARTEA NEAGRĂ

A RISIPEI BANILOR PUBLICI

ÎN REPUBLICA MOLDOVA

2024

**FRIEDRICH NAUMANN
FOUNDATION** For Freedom.
Romania and Moldova

CHIȘINĂU 2024

Coordonatori:

Petru Macovei
Raimar Wagner

Redactor: Viorica Zaharia

Autori:

Victor Moșneag
Mariana Colun
Piotr Garciu
Dorin Rusu
Natalia Zaharescu
Măriuța Nistor
Elena Celak
Malvina Cojocari
Vadim Cheptenaru

Paginarea computerizată:

Angela Ivanesi

Chișinău 2024

Tipar: Bons Offices SRL

Lucrarea a fost publicată de către Biroul pentru România și Republica Moldova al Fundației Friedrich Naumann pentru Libertate, cu suportul financiar al Ministerului Afacerilor Externe al Republicii Federale Germane, în cadrul proiectului „Dezvoltarea cooperării cu societatea civilă în țările Parteneriatului Estic și Rusia”. Fundația Friedrich Naumann pentru Libertate, dar și Ministerul Afacerilor Externe al Republicii Federale Germane, nu sunt responsabile pentru conținutul publicației. Părerile exprimate în această publicație sunt exclusiv ale autorilor. Acestea nu reflectă obligatoriu opiniile Fundației Friedrich Naumann pentru Libertate, dar nici ale Ministerului Afacerilor Externe al Republicii Federale Germane. Această publicație poate fi reprodusă, stocată sau transmisă sub orice formă sau prin orice mijloace doar cu permisiunea scrisă a editorului. Întrebările referitoare la reproducerea în alte condiții decât cele prezentate trebuie adresate Fundației Friedrich Naumann pentru Libertate la adresa: bucharest@freiheit.org

Federal Foreign Office

DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAȚIONALE A CĂRȚII DIN REPUBLICA MOLDOVA

Cartea Neagră a risipei banilor publici în Republica Moldova/ Victor Moșneag, Mariana Colun, Piotr Garciu [et al.] ; coordonatori: Petru Macovei, Raimar Wagner ; Friedrich Naumann Foundation For Freedom, Romania and Moldova, API: Asociația Presei Independente. – Chișinău : [S. n.], 2024 (Bons Offices) – . – ISBN 978-5-36241-109-1.

2024. – 2024. – 64 p. : il. color. – Aut. indicați pe verso p. de tit. – Cu suportul financiar al Ministerului Afacerilor Externe al Republicii Federale Germane. – [800] ex. – ISBN 978-5-36241-344-6.

343.351:336.14(478)

C 27

CUPRINS

Cuvânt înainte	4
O investiție de 69 de milioane de lei în energia verde, cu lacătul la poartă: dosar penal clasat, viitor incert și noi cerințe de milioane	5
Drumuri patriotice. Cum câștigă o companie contracte publice de milioane la Primăria Taraclia	14
Parcul stagnării. Complexul logistic agro-industrial de la Sângerei, cu lacăt la poartă, după o investiție de 2,5 milioane de euro	21
Acuzații de delapidare a fondurilor europene, într-un proiect realizat de Moldsilva și compania rudelor fostului șef al Agenției Achiziții Publice	26
Viața frumoasă a funcționarilor din Gagauzia. Milioane de lei cheltuite nejustificat	37
Bani cheltuiți degeaba la Comrat	46
Grâul frățesc. Cine a lăsat regiunea găgăuză fără grâul din fondul de rezervă	51
Campaniile politice de împădurire a Republicii Moldova	58

CUVÂNT ÎNAINTE

Culegerea de investigații jurnalistice **„CARTEA NEAGRĂ a risipei banilor publici în Republica Moldova”** aduce și în acest an cazuri concrete din diferite regiuni ale țării de folosire ineficientă sau chiar frauduloasă a resurselor bugetului și a banilor oferiți de partenerii externi. Vigilența și profesionalismul jurnaliștilor de investigație au ajutat, de-a lungul anilor, la reactivarea unor proiecte compromise de interese sau de gestionarea proastă și la deschiderea de investigații penale sau de altă natură, contribuind astfel la responsabilizarea autorităților și cultivând publicului o toleranță scăzută față de corupție. Activitatea jurnaliștilor va fi cu atât mai necesară în anii următori, când Republica Moldova începe să recepționeze tot mai multe fonduri din partea Uniunii Europene, în virtutea statutului de țară candidată la aderare, obținut în anul 2022. Menținerea atenției sporite din partea media asupra modului cum sunt cheltuiți acești bani destinați îmbunătățirilor administrative și de infrastructură, asupra contractelor de achiziție publică, dar și asupra eficienței reformelor realizate, este, de regulă, un factor descurajator pentru cei sau cele care văd în aceste fonduri un mijloc de câștig neonest.

La fel ca în anii precedenți, în actuala ediție a cărții sunt prezentate proiecte de investiții care ar fi putut aduce beneficii comunităților, însă au fost trase pe linie moartă din cauza planificării deficitare, managementului precar sau urmare a unor interese. Jurnaliștii de investigație au documentat, de asemenea, achiziții publice care continuă să rămână o ispită pentru companii apropiate actorilor politici.

„Cartea Neagră”, elaborată începând cu anul 2019 de Fundația Friedrich Naumann pentru Libertate și Asociația Presei Independente (API), este acum la a șasea ediție. Pe lângă demersul informativ și anti-corupție al proiectului, scopul nostru este să sprijinim jurnalismul de investigație. În cei 9 ani de când Fundația Friedrich Naumann pentru Libertate dezvoltă proiecte în susținerea jurnalismului din Republica Moldova, media independentă a crescut atât în număr, cât și în calitate, consolidându-și poziția de observator critic al democrației și bunei guvernări la nivel central și local.

SERGIU BOGHEAN,

Coordonator de proiecte la Fundația Friedrich Naumann pentru Libertate,
Oficiul România și Republica Moldova

O INVESTIȚIE DE 69 DE MILIOANE DE LEI ÎN ENERGIA VERDE,

CU LACĂTUL LA POARTĂ: DOSAR PENAL CLASAT, VIITOR INCERT ȘI NOI CERINȚE DE MILIOANE

VICTOR MOȘNEAG, MARIANA COLUN,
ZIARUL DE GARDĂ, 19 noiembrie 2024

„Revitalizată” într-un comunicat de presă, prima fabrică de producere a peleților din biomasă din R. Moldova, construită pe banii japonezilor, are nevoie de încă un milion de dolari pentru a încerca să-și înceapă activitatea. La aproape 10 ani din momentul lansării ei cu mare fast, în pofida promisiunilor și anunțurilor repetate ale autorităților, fabrica NU funcționează. Dosarul penal deschis în anul 2021 în temeiul „unei bănuieli rezonabile privind gestionarea frauduloasă a mijloacelor financiare acordate Guvernului R. Moldova de către Guvernul Japoniei” a fost clasat în vara anului 2024, pentru că „fapta nu întrunește elementele infracțiunii”. Construcția a costat, pe hârtie, circa 69 de milioane de lei, dar fabrica a activat doar câteva luni. În ultimii ani, autoritățile NU găsesc soluții pentru ca ea să devină funcțională și încearcă, fără succes, să o paseze de la o instituție la alta.

În noiembrie 2021, Ziarul de Gardă dezvăluia că în comuna Pașcani din raionul Criuleni, localitate aflată la 15 kilometri de capitală, o fabrică de producere a peleților, care urma să asigure cu energie termică mai multe instituții publice, stătea nefuncțională de mai bine de șase ani.

Fabrica „înghițise” aproape 70 de milioane de lei și se scufunda în acuzații și în neputința tuturor guvernărilor de a găsi soluții pentru a o face să funcționeze. „Inițial au fost interese, pe urmă – incompetență. Mai în scurt, problema cea mai mare e că nu au știut cum să fure de aici”, acuză **Vasile Bumacov**, ministrul Agriculturii din perioada implementării proiectului, și el acuzat, la rândul-i, că l-ar fi gestionat defectuos și cu interese.

CE A URMAT? REALITATEA DIN COMUNICATELE DE PRESĂ vs. REALITATEA DE LA FAȚA LOCULUI

În august 2022, la aproape un an după articolul din ZdG, autoritățile anunțau că fabrica „și-a relansat activitățile”. Se mai puncta atunci că, „în scop de familiarizare cu procesul de producere a peleților, reprezentantul rezident al Agenției Japoneze pentru Cooperare Internațională (JICA), Sugimoto Satoshi, a efectuat o vizită de lucru, împreună cu reprezentanții conducerii Agenției pentru Dezvoltarea și Modernizarea

Agriculturii (ADMA), la fabrica de peleți din Pașcani”. **„Activitatea fabricii a fost revitalizată după un amplu proces de identificare și atenuare a deficiențelor la linia tehnologică de producere”**, se menționa în comunicatul de presă emis de Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare (MAIA) la 3 august 2022.

ZdG a solicitat informații de la ADMA despre „revitalizarea” activității fabricii din vara anului 2022. „În limita informațiilor deținute, fabrica de peleți a funcționat în regim de evaluare în perioada februarie 2022 – 13 mai 2022, în vederea elaborării studiului de prefezabilitate de către Asociația de BioEnergetică din R. Moldova”, se spune în răspuns. Instituția susține totodată că nu deține contracte care să demonstreze că în ultimii ani fabrica ar fi avut activitate economică.

Totodată, ADMA a informat că „în contextul vizitei din 3 august 2022 a reprezentantului JICA, Sugimoto Satoshi, la acest obiectiv, ADMA a fost informată la acel moment de către directorul Centrului de Perfecționare în Domeniul Mecanizării Agriculturii (CPDMA, instituție care o gestiona, n.r.) că testările au mai continuat. În acea perioadă s-a produs o cantitate adițională de 102 tone de peleți. Aceste circumstanțe au fost reconfirmate în scris de către ex-directorul CPDMA, comunicându-se despre o productivitate destul de scăzută a fabricii și imposibilitatea punerii acesteia în funcțiune conform destinației”.

APP URMA SĂ PREIA FABRICA, DAR PROCESUL NU A AVUT FINALITATE

La doar o lună după comunicatul de presă al MAIA privind „revitalizarea” activității fabricii, în perioada septembrie-noiembrie 2022, conform informațiilor furnizate de ADMA, s-a solicitat avizul JICA pentru transmiterea fabricii de peleți din administrarea MAIA în cea a Agenției Proprietății Publice (APP).

Deși avizul a fost unul pozitiv, în 2023 fiind pregătită inclusiv o hotărâre de Guvern prin care se dorea trecerea fabricii către APP, în gestiunea Termoelectrica, procesul nu a fost finalizat niciodată. În iunie 2024, ADMA, căreia fabrica i-a revenit oficial în gestiune în octombrie 2023, a propus APP includerea ei în lista proiectelor investiționale pentru atragerea unui partener privat, dar nici această solicitare nu a avut finalitate. În răspunsul la o solicitare de informație, APP a precizat

că Termoelectrica a refuzat să preia gestionarea fabricii, „deoarece au activități absolut diferite”.

STUDIU DIN 2022: ERAU NECESARE INVESTIȚII DE 18,1 MILIOANE DE LEI

În mai 2022, Asociația de BioEnergetică din R. Moldova elabora un studiu de fezabilitate privind evaluarea perspectivelor formelor de gestionare a fabricii. Raportul stabilea mai multe cauze ce nu au permis fabricii să activeze: forma de administrare inefficientă, dotarea incompletă cu utilajul necesar pentru operațiuni logistice interne, inaccesibilitatea materiei prime calitative, lipsa infrastructurii conexe pentru depozitarea materiei prime și produsului finit sau lipsa experienței în administrarea acestui gen de întreprindere/afacere.

Studiul a mai constatat că, de fapt, costul de producție al unei tone de peleți și prețul de comercializare nu făceau rentabilă activitatea fabricii, or, după mai multe calcule, s-a obținut un preț de comercializare de 6 495 de lei pentru o tonă, care era mai mare decât prețul mediu de piață, ce varia în acea perioadă între 5 000 și 6 000 de lei.

Același studiu stabilea că pentru activitatea la capacitatea normală a fabricii era nevoie de noi investiții de circa 18,1 milioane de lei, adică de aproximativ un milion de dolari. Cei mai mulți bani, circa 14 milioane de lei, trebuiau investiți pentru amenajarea unui depozit de materie primă și a unui alt depozit pentru produsul finit. Totodată, studiul arăta că ar fi nevoie și de un încărcător frontal telescopic, care costa în anul 2022 circa 2,6 milioane de lei, dar și de alte câteva utilaje care nu există în gestiunea fabricii.

„DUMNEZEU CU DÂNȘII, CU TOȚI BANII ȘI CU TOATĂ ISTORIA”

Contactat de Ziarul de Gardă, **Vladimir Brăgaru**, președintele Asociației de BioEnergetică din R. Moldova, a spus că pentru realizarea studiului de fezabilitate asociația nu ar fi primit niciun leu. Datele publice, inclusiv informațiile prezentate de către ADMA, arată că MAIA a făcut anunțuri de selectare a unui grup de experți pentru evaluarea fabricii.

„Noi am făcut studiul la marea rugămințe a o sumedenie de oameni și

am făcut lucrul ăsta pe gratis. N-am perceput nicio plată, 100% vă zic asta. Pur și simplu, am ajutat într-un fel, fiindcă e un proiect mare, s-au investit o sumedenie de bani în el și îmi pare rău că el nu e dus până la capăt. Pentru câtă muncă s-a depus acolo, trebuia statul să ne plătească, dar, în fine, Dumnezeu cu dănsii, cu toți banii și cu toată istoria”, a spus Brăgaru.

În calitate de expert pentru studiul de fezabilitate a fost cooptat **Radu Cimbriciuc**, fondator al companiei „Ecobioenergy Group” SRL și membru al Asociației de BioEnergetică. Compania sa a livrat materia primă folosită în timpul testării liniei de producere a fabricii de peleți în perioada mai – iunie 2022. Contactat de Ziarul de Gardă, acesta a spus că nu știe ce s-a întâmplat cu peleții rezultați din procesul de testare și că a făcut doar câteva recomandări de ordin practic pentru repornirea fabricii. „Contactați persoanele responsabile de acolo. La rugămintea și la insistența lor, eu doar am venit atunci cu niște viziuni din domeniul practic. Eu, fiind membru al Asociației, m-am implicat pur cetățenește pentru a contribui la rezolvarea crizei energetice care era atunci. S-au adresat, am încercat să contribui cu ce pot. Atât”, a punctat Cimbriciuc. Deși există informații conform cărora ar fi fost semnat un contract cu firma lui Cimbriciuc pentru continuarea activității la fabrică începând cu 1 septembrie 2022, procesul nu a avut finalitate.

EXPERT: „N-AM ÎNȚELES DIN PUNCT DE VEDERE ECONOMIC CUM AVEA SĂ FUNCȚIONEZE PROIECTUL ĂSTA ÎN GENERAL”

Potrivit lui Vladimir Brăgaru, proiectul „nu corespunde realităților” Republicii Moldova. „Nu trebuie la nimeni fabrica asta. Toată lumea îi spune fabrică, dar, de fapt, este o unitate de procesare a unui tip de materie primă. Ea poate fi parte componentă a unei fabrici, dar nicidecum nu putem numi aceea o fabrică, fiindcă nu are nici depozit de depozitare a materiei prime, nu are depozit de depozitare a produsului finit, nu are utilaj și tehnică de operare. Deci, nimic nu are. Atunci când doar se construia fabrica, Bumacov și cine era director atunci acolo, au avut o discuție cu mine privitor la tipurile de materie primă. Deci, la fabrica asta poți să ridici randamentele și poți să faci un produs de calitate și competitiv economic doar având materie primă de calitate foarte, foarte bună, materie primă cu care poți să ajungi la productivitate nu

de o tonă pe oră, dar de 1200. Dar, noi, în Moldova, așa materie primă nu avem”, susține Brăgaru.

Expertul consideră că ideea proiectului a fost din start una greșită: „Proiectul ăsta a fost finanțat de japonezi și cu montarea a 25 de cazane la diferite instituții publice prin țară. Fabrica trebuia să asigure instituțiile respective cu peleți pentru încălzire. Așa și n-am înțeles din punct de vedere economic cum avea să funcționeze proiectul ăsta în general. Din punct de vedere economic, instituțiile care aveau să beneficieze de peleții ăștia nu au nimic comun cu instituția care avea să le producă. Și, de fapt, oricum trebuiau să treacă prin procedura de achiziții. Din punct de vedere juridic, proiectul trebuia implementat altfel. La noi, din cauza lipsei totale de profesionalism sau a experienței de implementare a proiectelor, e foarte ușor de făcut greșeli și s-a ajuns la aceea ca proiectul să nu funcționeze”, a concluzionat Vladimir Brăgaru.

CURTEA DE CONTURI: FACTORII DECIZIONALI NU AU ÎNȚEPRINS MĂSURI SUFICIENTE PENTRU A ASIGURA FUNCȚIONALITATEA FABRICII DE PELEȚI

În 2020, proiectul a fost supus auditului Curții de Conturi, care a constatat că Unitatea de Implementare și Administrare a Proiectului Creșterii Producției Alimentare (UIAPCPA), instituția care a construit fabrica de peleți și a gestionat întregul proiect, a organizat și desfășurat achizițiile în lipsa unor proceduri scrise bine formalizate, că divizarea infrastructurii clădirii a generat costuri suplimentare în valoare de 600 de mii de lei, iar factorii decizionali nu au întreprins măsuri suficiente pentru a asigura funcționalitatea Centrului de procesare a biomasei agricole pentru producerea peleților.

PROCUROR: „FAPTA NU ÎNTRUNEȘTE ELEMENTELE INFRAȚIUNII”

În mai 2021, la sesizarea ADMA, **Procuratura Generală** a inițiat un dosar penal pe faptul „gestionării frauduloase a mijloacelor financiare acordate Guvernului R. Moldova de către Guvernul Japoniei pentru realizarea proiectului «Utilizarea eficientă a combustibilului solid din biomasă»”. Potrivit actului de sesizare, factori de decizie din

cadrul MAIA și Unității de Implementare și Administrare a Proiectului Creșterii Producției Alimentare (UIAPCPA) au promovat aprobarea de către Guvernul R. Moldova a Acordului de grant cu Guvernul Japoniei, „urmărind scopul însușirii mijloacelor financiare din cadrul proiectului”, folosind intenționat situația de serviciu.

În cadrul dosarului penal, ADMA s-a poziționat în calitate de parte vătămată, iar **Domnina Calancea**, directoarea tehnică a instituției, a fost audiată. Ea a invocat faptul că de la bun început proiectul a fost implementat cu încălcări, întrucât acesta nu era de competența MAIA. Totodată, reprezentanta ADMA invoca și un prejudiciu de circa 3,5 milioane de lei, bani care au fost îndreptați spre lucrări de proiectare și montare a 11 cazane pe biomasă care nu aparțineau UIAPCPA. În cadrul audierilor, Calancea menționa că „a fost prejudiciat interesul public prin construcția fabricii de peleți, în special a liniei tehnologice, la un preț care în urma evaluării s-a demonstrat că valoarea ei a fost denaturată prin majorare de cel puțin două ori, de la 45,7 milioane de lei la 17,6 milioane de lei, ultima fiind valoarea reală de bilanț a acestui bun complex”.

În timpul investigațiilor, oamenii legii au audiat mai mulți martori, între care primari și șefi ai unor instituții care urmau să beneficieze de pe urma proiectului, reprezentanți ai unor companii implicate în proiect, dar și auditorul Curții de Conturi care participase la misiunea de audit al UIAPCPA. Deși în unele declarații ale persoanelor audiate puteau fi identificate mai multe elemente ale unor posibile conflicte de interese în implementarea proiectului, în august 2024, dosarul penal a fost clasat. Decizia a fost luată de procurorul **Dmitrii Cotorobai**, la propunerea ofițerului de urmărire penală **Nicolae Moraru**, „din motiv că fapta nu întrunește elementele infracțiunii”.

„Din materialele acumulate în cadrul cauzei penale nu probează provocarea unui prejudiciu considerabil, ceea ce demonstrează lipsa elementului obligatoriu pentru calificarea faptei ca infracțiune”, se menționează în ordonanța de clasare a dosarului penal. „Se conchide cu certitudine că factori de decizie din cadrul MAIA și UIAPCPA nu au însușit mijloace financiare din cadrul proiectului «Utilizarea eficientă a combustibilului solid din biomasă», conform bănuiei rezonabile reținute la pornirea urmăririi penale”, a concluzionat procurorul.

ADMA, instituția care a solicitat inițierea urmăririi penale, nu a contestat actul procurorului. „Nu, ADMA nu a mai contestat nimic – în

primul rând, pentru că nu eram obligați să o facem și în al doilea rând, pentru că prea multe resurse umane se focusau pe lucruri ce nu țin nemijlocit de activitatea pe care trebuie să o facem. Parcă eram niște acuzatori care erau puși în situația în care să aducă dovezi în scris și să pregătească rechizitoriul. Adicional, a survenit și termenul de prescripție pentru a atrage pe cineva la răspundere, respectiv, alocarea resurselor umane pentru acest lucru nu avea nicio logică”, a declarat pentru ZdG **Maxim Popov**, directorul ADMA.

ANTREPRENOR: „DISPUNEM DE MATERIE PRIMĂ, AVEM EXPERIENȚĂ, IAR ÎMPREUNĂ CU PARTENERI DIN ROMÂNIA, PUTEM INVESTI”

La mijlocul lunii noiembrie 2024, porțile care duc spre teritoriul fabricii de peleți sunt încuiate. Dacă te apropii, doi câini pe post de paznici dau de înțeles că locul este supravegheat. Peste câteva minute, la poartă apare și un paznic, care anunță că în interior se intră doar cu permisiune de la șefi.

Ion Ionaș, un antreprenor din satul Costești, raionul Ialoveni, a insistat în anii 2021-2022 să primească fabrica de peleți în gestiune, fiind sigur că o poate revitaliza cu adevărat. El a trimis scrisori în adresa lui Viorel Gherciu, care deținea în acea perioadă funcția de ministru al Agriculturii, dar și în adresa președintei R. Moldova, Maia Sandu.

„Pe parcursul activității mele de 35 de ani, eu am dezvoltat mai multe activități de antreprenor în satul meu natal, Costești, dar și în alte localități. Cu ajutorul feciorilor mei, care muncesc în Marea Britanie, am investit și am procurat din Vest utilaj pentru producerea combustibilului din biomasă provenit din activitatea agricolă sau curățatul forestier. Produc brichete și peleți din ceea ce de obicei se aruncă și poluează mediul înconjurător. Aceste reziduuri astăzi sunt folosite la încălzirea caselor și în proces de producere, acolo unde din cauza costului ridicat la gaz și cărbune nu poate exista activitate economică eficientă. Pentru această activitate eu dispun de toată infrastructura și utilajele necesare”, menționa antreprenorul.

„Datorită experienței pe care am acumulat-o pe parcursul mai multor ani, eu sunt gata să încheiem un contract de parteneriat public-privat și să relansez imediat producerea de peleți, să investesc în infrastructura

de colectare a deșeurilor și livrare a peletilor la școli și grădinițe, asigurând un preț accesibil pentru aceste instituții. Vă asigur că acest proces va fi un exemplu care ar putea încuraja și alți antreprenori să producă energie termică prin utilizarea a o parte din cele 4 milioane de tone de deșeuri generate de activitatea agricolă, care astăzi sunt arse în câmp sau poluează mediul înconjurător”, argumenta Ion Ionaș.

Doar că în acea perioadă apelurile sale nu au fost auzite de autorități. În vara anului 2024, Ion Ionaș susține că s-a întâlnit cu Vladimir Bolea, cel care deținea atunci funcția de ministru al Agriculturii și Industriei Alimentare, iar printre altele, au discutat și despre soarta fabricii de peleți. „Ministrul s-a arătat interesat. Urma să mă întâlnesc cu cineva pentru a discuta detalii, dar am fost ocupat. Acum sunt însă dispus să reluăm discuțiile”, declară omul de afaceri. Este, în continuare, sigur că poate schimba soarta acestei fabrici. „Disponem de materie primă, avem experiență, iar împreună cu parteneri din România, putem investi și putem face ca fabrica să funcționeze”, crede Ion Ionaș.

DIRECTOR ADMA: „NOI OFERIM TOATA DESCHIDEREA PENTRU A ÎNIIȚIA PARTENERIATUL PUBLIC-PRIVAT”

Maxim Popov, directorul ADMA, afirmă că în noiembrie 2024 fabrica „este menținută în starea actuală și păzită până la o nouă reluare eventuală a activității”. Popov menționează că instituția pe care o conduce nu a refuzat niciodată oferta făcută de antreprenorul Ion Ionaș.

„Domnul ministru Bolea mi-a comunicat că urmează să mă contacteze Ion Ionaș pentru a discuta un eventual parteneriat în ceea ce privește fabrica. NU am fost contactat. În martie 2022, ADMA a recepționat de la președinție un demers referitor la petiția cetățeanului Ion Ionaș, la care am răspuns. Da, ADMA este interesată de orice propunere care ar revitaliza fabrica, mai ales că noi, conform statutului, nu avem prerogative și atribuții de a cumpăra materie primă, de a vinde produs finit, de a cheltui bani din fondul circulant destinat procurării tehnicii și echipamentului agricol pe asemenea materiale. Dacă interesul dânsului persistă, atunci noi oferim toata deschiderea pentru a iniția parteneriatul public-privat”, punctează Maxim Popov.

DRUMURI PATRIOTICE. CUM CÂȘTIGĂ O COMPANIE CONTRACTE PUBLICE DE MILIOANE LA PRIMĂRIA TARACLIA

PIOTR GARCIU,
TUK.MD, 20 noiembrie 2024

Compania de construcții din Taraclia Voinkoff Group câștigă în ultimii patru ani toate concursurile de achiziții publice pentru reparația drumurilor, organizate de Primăria Taraclia. Valoarea totală a lucrărilor este de aproape 40 de milioane de lei. Conducătorul companiei nu este tocmai mulțumit, spunând că în acest domeniu nu se câștigă prea mult. Totuși, veniturile anuale ale companiei cresc. În anii 2020-2023 firma a înregistrat de la 1,2 milioane de lei până la 3,8 milioane de lei venit anual net. Compania depășea deseori termenele de executare a lucrărilor și solicita finanțări suplimentare, dar asta nu e o problemă pentru primarul Veaceslav Lupov, care o recomandă și altor primării. O asemenea susținere poate avea și o componentă politică. Voinkoff Group figurează în raportul Serviciului de Informații și Securitate (SIS): ea l-a ajutat pe „colegul” lui Lupov, Ilan Șor, să influențeze alegătorii la scrutinul local prin intermediul reparației „electorale” a drumurilor.

„MUNCĂ PE DEGEABA” CU VENITURI DE MILIOANE

Victor Voinschi este om de afaceri și patriot al orașului său, așa cum se se prezintă el însuși. Compania Voinkoff Group, pe care a fondat-o și o conduce, câștigă în ultimii ani toate concursurile de achiziții publice pentru reparația drumurilor, desfășurate de Primăria Taraclia, în care sunt sume mari în joc. A executat contracte în valoare totală de 30 de milioane de lei. „Sunt patriot, m-am născut și trăiesc în Taraclia. Vedeți că lucrez pe degeaba, pentru că vin tot felul de inși din toată Moldova și vor să lucreze aici”, spune Voinschi.

Potrivit lui, nu se câștigă mult în acest domeniu, deși rapoartele financiare ale companiei vorbesc despre altceva. Venitul net pentru anul 2023 a constituit 1,2 milioane de lei, iar pentru anul 2022 – 2,3 milioane de lei.

Compania a devenit cunoscută în anul 2023 datorită lui Ilan Șor. Datele Serviciului de Informații și Securitate arată că Voinkoff Group este una dintre firmele care a primit bani de la cetățeni străini pentru repararea drumurilor în Găgăuzia înainte de alegerile locale. Însăși schema, potrivit SIS, era parte din finanțarea ilegală a Partidului „Șansă” în interesele lui Ilan Șor.

CUM A ÎNCEPUT PRIETENIA CU PRIMĂRIA TARACLIA

În anul 2021 Voinkoff Group a câștigat concursul de achiziții publice pentru reparația străzii Matrosov. Inițial, șapte companii și-au depus ofertele, iar drept criteriu de selectare a fost stabilit prețul cel mai scăzut. Dintre toate, cel mai mic preț l-a propus compania Constdrum – 2,4 milioane de lei. Cu toate acestea, grupul de lucru a descalificat-o din două motive

– informație incompletă și preț nejustificat de mic. Drept urmare, contractul a fost atribuit companiei Voinkoff Group, care a oferat 2,8 milioane de lei, fără TVA. Cu toate acestea, drumul nu a putut fi reparat cu acești bani. La sfârșitul lunii noiembrie 2021 valoarea contractului a fost majorată cu 250 de mii de lei.

Solicitată să explice această majorare, **Primăria Taraclia** a răspuns că „în urma executării săpăturilor a apărut necesitatea să se facă lucrări suplimentare, pe care autoritatea contractantă nu le-a putut anticipa”. În răspuns nu se precizează ce lucrări exact au fost făcute suplimentar.

VEACESLAV LUPOV SCRIE RECOMANDĂRI PENTRU FIRMA VOINKOFF GROUP

În anul următor Voinkoff Group a obținut un contract mai „gras”. La 16 martie 2022 Primăria Taraclia a publicat un anunț privind achiziționarea lucrărilor de reparație a străzii Karl Marx, pe segmentul dintre străzile Bulgară și Novo-Poznanskaia. Devizul de cheltuieli arată suma de 8,3 milioane de lei pentru reparația a două porțiuni: una de 1,1 km și alta de 850 m. O singură companie și-a depus oferta.

La patru zile distanță Primăria a publicat anunțul repetat. De această dată patru companii și-au depus ofertele, dar a învins Voinkoff Group, care a propus cel mai mic preț – 9,8 milioane de lei fără TVA. Și aici criteriul de selectare a fost cel mai mic preț.

Din nou, suma prevăzută inițial nu a fost suficientă pentru ca lucrările să se încheie cu succes. În luna noiembrie 2022 contractul a fost majorat cu 200 de mii de lei, deși la acea dată reparația ar fi trebuit finalizată. „Acolo au avut loc lucrări de schimbare a țevilor de canalizare și mai era și un stâlp de electricitate, care a fost mutat și se afla practic pe carosabil. Primăria a decis să-l scoată de acolo, ca să putem extinde suprafața drumului. De aceea un pic au fost oprite lucrările”, a explicat Victor Voinschi. Majorarea sumei contractului a fost generată, potrivit lui, de extinderea suprafeței lucrărilor: „Acolo este un segment pe care suprafața reparată a fost mai mare din cauza «rândunelelor» (intersecțiilor cu drumurile secundare – n.n.)”. Primăria, la rândul său, ne-a comunicat că majorarea s-a operat din cauză că „în cursul executării contractului, pentru o reparație mai calitativă a suprafeței drumului au apărut lucrări care nu au putut fi prevăzute inițial”.

Faptul că firma nu a reușit să încheie reparația la timp, dar și majorarea costului lucrărilor cu 200 de mii de lei nu l-au deranjat pe primarul **Veaceslav Lupov**. În iunie 2023 el a semnat o scrisoare de recomandare pentru această companie, în care arăta că este mulțumit de calitatea lucrărilor și de modul în care au fost respectate termenele la reparația străzii Karl Marx. Astfel Lupov a ajutat Voinkoff Group să câștige un concurs de achiziții publice în satul Cișmichioi.

Un alt concurs de achiziții publice adjudecat de Voinkoff Group a fost cel din vara anului 2023, pentru reparația străzii Sadovaia din Taraclia. Firma a propus suma de 9,2 milioane de lei. La acea licitație criteriile de selectare a câștigătorului au fost trei: 80% – cel mai mic preț, 5% – termenul de garanție a calității și 15% – termenul de executare a lucrărilor. Oferta de preț a Voinkoff Group nu a fost cea mai mică. Concurenta Dromans-Com a propus 8,8 milioane de lei, dar pentru că s-a angajat să facă lucrările în două luni, iar Dromans-Com – în patru, compania lui Voinschi a câștigat concursul și a încheiat contractul la începutul lunii septembrie 2023.

Lucrările urmau să se încheie până la sfârșitul toamnei, dar pentru că asta nu s-a întâmplat, în decembrie 2023 Primăria a prelungit termenul de executare, iar în iunie 2024 valoarea contractului a fost majorată cu 533 de mii de lei. Voinschi spune că încălcarea termenului de executare a fost cauzată de vremea rea, dar și de lucrările pe care o altă întreprindere le făcea pe acea porțiune: „Ploi, ploi, ploi... și ne-am împotmolit. De asemenea, acolo Apă Canal efectua lucrări de schimbare a țevelor de canalizare, pe patru porțiuni. Am așteptat să le încheie”. El afirmă că majorarea cu 0,5 milioane de lei a contractului ar fi fost făcută din nou din cauza intersecțiilor, care au necesitat un volum mai mare de lucrări. Primăria Taraclia ne-a oferit un răspuns similar – finalizarea reparației a fost împiedicată de vreme și de schimbarea țevelor.

Legea achizițiilor publice permite majorarea valorii inițiale a contractului cu până la 15% din valoarea inițială, dacă sunt necesare lucrări care nu puteau fi prevăzute inițial.

În cursul documentării, am descoperit că Voinkoff Group a prezentat o informație falsă în dosarul depus la un alt concurs de achiziții. În declarația despre ce lucrări a executat în ultimul an compania a indicat că a reparat strada Sadovaia în patru luni, indicând și data semnării actului de predare-primire – 14 mai 2024. „Nu am încheiat un act de predare-primire (în luna mai 2024). Nu am semnat așa ceva. Nu știu de unde aveți această

informație, dar ea este incorectă. Am făcut actul de predare-primire după ce am executat totul. După alocarea celor 500 de mii de lei suplimentare. În mai am terminat lucrările, dar nu am semnat documentele. Drumul practic stătea în aer timp de vreo trei luni. Ba băieții (reprezentanții Primăriei – n.n.) erau în concediu... Și abia după ce ei au alocat această sumă noi am făcut actul de predare-primire”, susține Voinschi.

După ce am precizat că data de semnare a actului de predare-primire este fixată într-un document din dosarul de participare la un alt concurs de achiziții publice, Voinschi și-a schimbat versiunea: „Da, corect, noi am separat pe bucăți, adică nu noi, Primăria. Am reparat mai întâi prima parte, apoi – pe a doua, apoi am așteptat aprobarea lucrărilor suplimentare”. Ulterior, el a spus că va verifica, în acte, care a fost termenul exact de predare a lucrărilor la acest drum, însă așa și nu ne-a răspuns la mesajul în care îi solicitam să ne comunice data exactă a semnării actului de predare-primire.

Primăvara acestui an i-a adus companiei Voinkoff Group un nou contract cu Primăria Taraclia, în valoare de 8,1 milioane de lei. De data aceasta este vorba despre reparația străzii Pervomaiskaia. La concurs au participat șase companii, iar două dintre ele au propus prețuri mai mici decât oferta firmei lui Voinschi. Acestea însă au fost descalificate din motive necunoscute, întrucât decizia de descalificare nu a fost publicată. În acest caz, s-a dovedit că suma propusă de Voinkoff Group a fost prea mare și în august 2024 contractul a fost revizuit, valoarea lucrărilor fiind redusă cu 164 de mii de lei.

TOATE DRUMURILE DUC LA ȘOR

Victor Voinschi nu este singurul din familia sa care are sau a avut legături cu afacerile din domeniul construcției drumurilor. Socrul său, **Nicolai Bocicovar**, a condus, până în septembrie 2024, întreprinderea Drumuri Cahul, secția Taraclia. El a plecat din această funcție temporar, în concediu neplătit. La acel moment Bocicovar ocupa deja funcția de director interimar al întreprinderii municipale Apă-Canal Taraclia, candidatura sa la această poziție fiind propusă de Veaceslav Lupov.

Pe Nicolai Bocicovar și pe Veaceslav Lupov îi leagă interese de partid. În anul 2023 Bocicovar a candidat la funcția de consilier raional pe lista Partidului „Șansă”, una dintre formațiunile sprijinite de Ilan Șor, oligarhul condamnat la 15 ani de închisoare în dosarul „furtul miliardului” și care se află acum la Moscova.

La Primăria Taraclia lucrează sora lui Nicolai Bocicovar, **Valentina Nichiforova**. Ea este responsabilă de alcătuirea devizelor, inclusiv a celor din procedurile de achiziții publice. De exemplu, înainte de a lansa un anunț de achiziție publică, Primăria calculează costul aproximativ al lucrărilor. Această sumă are o importanță majoră la depunerea documentelor pentru concursul de achiziții.

SOLIDARITATE DE FAMILIE

Succesul companiei lui Voinschi la câștigarea concursurilor de achiziții publice se datorează parțial companiei Drumuri Cahul. În anul 2020 Drumuri Cahul a subcontractat Voinkoff Group pentru o lucrare. L-am întrebat pe Victor Voinschi dacă socrul său l-a ajutat în vreun fel în dezvoltarea afacerii:

— Nu, deloc. Așa, doar cu sfaturi.

— În anul 2020 Drumuri Cahul a subcontractat compania Dvs. Reiese că a ajutat la dezvoltarea afacerii. Din câte știm, multe companii, ca să câștige concursurile de achiziții, trebuie să aibă experiență în executarea unor lucrări similare.

— Da, așa reiese. Dacă ai experiență, atunci ți-e mai ușor. Dacă nu ai – e greu.

— Reiese că socrul Dvs. v-a ajutat indirect?

— Cum să înțeleg „m-a ajutat”... Ei nu reușeau, ei la fel fuseseră subcontractați.

Dincolo de activitatea sa la Drumuri Cahul, Nicolai Bocicovar are și alte legături cu Voinkoff Group. În declarația sa de avere pentru anul 2022 el a indicat că a primit de la aceasta 60 de mii de lei. În unul dintre dosarele depuse pentru concursurile de achiziții publice Voinkoff Group a indicat că Nicolai Bocicovar are licență specială pentru funcția de diriginte de șantier. La acel moment Bocicovar lucra în calitate de director interimar la Apă Canal Taraclia și figura ca diriginte de șantier la Drumuri Cahul.

Nicolai Bocicovar spune că nu vede nici un conflict de interese în faptul că el a lucrat la Drumuri Cahul, iar ginerele său are o afacere în construcții: „Puteți să sunți la PCCOCS (Procuratura pentru Combaterea Crimei Organizate și Cauze Speciale – n.n.) și să întrebați. Ei m-au verificat. Nu a fost nici un conflict de interese. Dacă e ginerele meu, el ce, nu trebuie să lucreze în Moldova?”.

El neagă și faptul că apartenența sa la partidul din care face parte și primarul Veaceslav Lupov l-ar fi ajutat pe Victor Voinschi să câștige concursurile de achiziții la Primăria Taraclia: „Deschideți achizițiile publice și vedeți ce prețuri sunt puse acolo. El a câștigat la toate pozițiile. Nu a fost nici o influență din partea mea”. În aceeași manieră, Bocicovarov respinge și faptul că sora sa, care lucrează la Primărie ca specialistă pentru întocmirea devizelor, ar fi putut influența câștigarea concursurilor de către Voinkoff Group.

Drumuri Cahul și Voinkoff Group au participat la aceeași licitație cel puțin o dată – în anul 2021 – pentru reparația străzii Matrosov din Taraclia. Atunci Victor Voinschi a depus un document în care spunea că nici unul dintre fondatorii sau acționarii companiei sale nu se află în vreo relație care poate fi considerată conflict de interese.

Am încercat să-i solicităm un comentariu lui Veaceslav Lupov pentru a înțelege de ce toate concursurile pentru reparația drumurilor sunt câștigate în ultimii patru ani de una și aceeași firmă. La numerele lui de telefon a răspuns robotul, iar la mesajul expediat prin intermediul Facebook primarul nu a răspuns.

OPINIA EXPERTULUI

Experta organizației Transparency International-Moldova **Mariana Kalughin** spune că pentru executarea contractelor de achiziție publică este responsabil nu doar contractorul, ci și conducătorul administrației publice locale: „În procesul de achiziții publice conducătorul trebuie să asigure folosirea eficientă a resurselor publice, reducerea riscurilor, concurența, abordarea echitabilă, nediscriminarea ofertanților, precum și responsabilitatea în cadrul procedurilor. Din păcate, sub acest aspect Taraclia nu este un model de urmat. Potrivit platformei privind transparența locală, primăria, conform datelor pentru anul 2022, are restanțe serioase la asigurarea transparenței, inclusiv la efectuarea achizițiilor publice”.

Mariana Kalughin a adăugat că prezentarea informației false este temei pentru excluderea din competițiile de acordare a contractelor de achiziții publice. „Reputația ireproșabilă a agentului economic este o componentă esențială a procesului de achiziții publice”, a adăugat experta.

Comentând situațiile în care pe unele contracte au fost alocate sume suplimentare, Mariana Kalughin a precizat că „actul de recepționare a lucrărilor este un document final în executarea contractului. După semnarea lui nu mai poate avea loc nici o schimbare a condițiilor contractuale”.

PARCUL STAGNĂRII.

COMPLEXUL LOGISTIC

AGRO-INDUSTRIAL DE LA SÂNGEREI,

CU LACĂT LA POARTĂ, DUPĂ O

INVESTIȚIE DE 2,5 MILIOANE DE EURO

DORIN RUSU,
TV NORD, 18 noiembrie 2024

2,5 milioane de euro dintr-un proiect transfrontalier sprijinit de Uniunea Europeană destinați construcției unui parc logistic agro-industrial la Sângerei s-au dovedit a fi o investiție în van. Dotat cu frigidere, hale de sortare și ambalare, parcul, construit acum 6 ani, urma să ajute producătorii de fructe și legume să-și păstreze corespunzător recolta. Parcul însă a funcționat doar o perioadă scurtă. De trei ani halele stau goale, la poartă e un lacăt și din angajați găsim doar un paznic. Compania care gestionează parcul invocă lipsa de clienți și a acumulat datorii la plata arendei încăperilor față de Consiliul Raional Sângerei. În anul 2023 Consiliul Raional anunța că va rezilia contractul de arendă dacă firma nu-și va onora obligațiile. Contractul însă nu a fost reziliat, iar cele două părți sunt acum în litigiu, compania cerând în judecată reducerea plății pentru chirie, majorată între timp de consilieri.

Proiectul transfrontalier „Dezvoltarea sectorului agricol prin crearea unei rețele agricole transfrontaliere” a fost inițiat în anul 2013 și urma să se încheie în 2015. Valoarea totală a proiectului a fost de 2 400 928 de euro, cea mai mare parte din sumă, 2 160 835 de euro, fiind contribuția Uniunii Europene. Proiectul a fost implementat de Consiliul Raional Sângerei în parteneriat cu Primăria Botoșani, România, Camera de Comerț, Agricultură și Industrie Botoșani, Agenția regională pentru reconstrucție și dezvoltare din Odesa și o organizație neguvernamentală din Republica Moldova. Atunci se anunța că aceasta este cea mai mare investiție făcută în raionul Sângerei în ultimii 25 de ani.

Cu o întârziere de doi ani de la finalizarea proiectului, parcul a început să funcționeze, iar în anul 2018 Guvernul de atunci, condus de Pavel Filip, anunța că un lot de mere păstrat aici ar urma să fie exportat în Arabia Saudită. Atunci, noiembrie 2018, se mai anunța că în spațiile parcului își păstrau produsele șase agenți economici din cinci raioane.

Parcul logistic agro-industrial este situat la mai puțin de 2 km de orașul Bălți, pe traseul care duce spre Chișinău, pe o suprafață de 12 hectare. Complexul include mai multe camere frigorifice cu capacitatea de 90 și 140 de tone, o hală de sortare și ambalare și un spațiu de depozitare. Toate acestea urmau să fie puse la dispoziția producătorilor locali, ca să-și păstreze în condiții optime fructele și legumele.

CONTRACT DE CHIRIE PENTRU 30 DE ANI

Imediat ce a finalizat construcția parcului, conducerea raionului Sângerei a inițiat procedura de identificare a unui agent economic care să-i gestioneze activitatea. Compania care a luat în chirie acest parc, pe o perioadă de 30 de ani, este SRL Logistică-Depozitare, a cărei administratoare este **Sabina Știrbu**. Compania a fost fondată la 19 august 2016 de un consorțiu de firme: Nuterra, cu o cotă de 85%, Alimarix-Dani, cu 5% și Sinagro-Comerț, cu 10%.

La 1 aprilie 2019 Logistică-Depozitare SRL a semnat contractul de locațiune cu Consiliul Raional Sângerei, valabil până în anul 2049. Contractul prevedea, pe lângă alte condiții, o plată anuală a chiriei încăperilor de 400 de mii de lei anual.

Unul dintre co-fondatorii companiei, administratorul SRL Nuterra, **Vitalie Istrate**, spune că de cel puțin trei ani parcul nu are venituri, deoarece nu prestează servicii. El afirmă că fermierii mici din raion produc legume și fructe a căror calitate nu corespunde cerințelor pieței europene și din acest motiv ei nu văd rezonabilă depozitarea produselor în halele parcului, iar agenții economici mai mari și-au construit, potrivit lui, propriile frigidere.

„Oricum trebuie să fie și niște marfă de calitate, ca să poți să pui acolo. Nu poți, unul are niște mere acasă, care nu au fost tratate sau crescute conform regulamentului... Cei care sunt aici, mici, mijlocii, mari, nimeni nu vor să vină. Sunt vreo doi agenți economici mari în raionul Sângerei care și-au făcut frigiderul lor și deja nu mai vin la noi să le prestăm servicii. Și noi stăm și ne chinuim de trei ani, o păstrăm, plătim salarii, impozite, dar beneficii economice – zero”, ne-a spus Vitalie Istrate.

Administratoarea companiei Logistică-Depozitare, **Sabina Știrbu**, susține că, pentru a promova serviciile parcului și a le face cunoscute antreprenorilor, ea participă la toate evenimentele din domeniul agriculturii, „se duc discuții cu toți agenții economici din regiune” ca să-și depună marfa în frigiderele și depozitele parcului, dar fără succes.

De cealaltă parte, Consiliul Raional Sângerei spune că, în pofida investițiilor făcute din bani publici, raionul nu a încasat deocamdată nici un ban de pe urma activității parcului.

În august 2023 juristul Consiliului Raional Sângerei **Tudor Donos** declara că situația parcului a intrat pe agenda consilierilor și „vom insista să modificăm condițiile contractuale, vom insista să modificăm, dar dacă Consiliul va decide că ei (compania Logistică-Depozitare – n.n.) au încălcat condițiile, au încălcat obligațiunile, vom fi nevoiți să reziliem contractul”.

LITIGIU ÎN JUDECATĂ ÎN URMA CREȘTERII PLĂȚII PENTRU CHIRIE

Rezilierea nu a avut loc, însă în primăvara anului 2024 Consiliul Raional a dublat taxa de închiriere a spațiilor parcului: de la 400 000 de lei la 800 000 de lei. În decizia din 3 mai 2024, consilierii au prezentat calcule și l-au împuternicit pe președintele raionului să semneze un contract adițional la cel din 2019, în care era fixată noua taxă de chirie. „Luând în considerare faptul că «Locatorul» nu a suportat cheltuieli directe în obiectul locațiunii, cuantumul total al chiriei va fie egal cu cuantumul de bază și va constitui **816 034,18 lei**”, se spune în decizie.

Nemulțumită de faptul că aleșii locali au majorat plata fără să-i consulte, administrația companiei Logistică-Depozitare a cerut în instanță anularea deciziei în partea ce ține de mărimea plății pentru chirie, care „depășește cu mult veniturile companiei” și ar pune în pericol onorarea obligațiilor față de stat. Compania a mai invocat că o eventuală executare silită a deciziei Consiliului Raional ar duce „la blocarea conturilor bancare și în genere la blocarea activității întreprinderii, care poate duce inevitabil la insolvența acesteia”.

Sabina Stîrbu spune că plata pentru chirie în primii ani a fost compensată de investițiile pe care le-a făcut compania în parc, însă pentru anii 2023 și 2024 s-au acumulat datorii, întrucât complexul nu a funcționat.

La 3 iunie 2024 Judecătoria Bălți a respins cererea, dând astfel câștig de cauză Consiliului Raional. La 9 octombrie 2024 Curtea de Apel Bălți, unde Logistică-Depozitare a depus cerere de recurs, a emis o hotărâre prin care, din nou, dă câștig de cauză Consiliului Raional.

La Judecătoria Bălți însă pe rol se află acum încă un litigiu legat de aceeași decizie de majorare a plății, inițiat de Logistică-Depozitare

pentru „controlul legalității actelor administrative”. Următoarea ședință de judecată în acest proces este fixată pentru data de **25 februarie 2025**.

„Acum suntem în litigiu cu ei. Totodată, ei au solicitat suspendarea actului până la pronunțarea primei instanțe. Cu privire la subiectul suspendarea actului, Consiliul Raional a câștigat, adică Curtea de Apel nu a acceptat această propunere a agentului economic. Respectiv, decizia la moment este în vigoare. Este problematic, dar la moment sperăm că, dacă putem pe cale amiabilă să soluționăm problema respectivă, să o soluționăm. Dacă nu, vedem ce ne spune instanța de judecată. În cazul în care instanța de judecată ne obligă să micșorăm, înseamnă că vom micșora. În cazul în care va stabili că noi am stabilit corect coeficientul, înseamnă că agentul economic va fi deja obligat să ne achite plata pentru chirie pentru anul 2024”, ne-a declarat actualul președinte al Consiliului Raional Sângerei, **Cristian Cainarian**.

Deși nu oferă detalii despre o eventuală soluție amiabilă, ambele părți susțin că își doresc o „soluție pozitivă” a acestui blocaj. Compania nu poate plăti datoria pentru că nu are activitate, dar nici nu poate renunța, întrucât a făcut investiții. La rândul său, și Consiliul Raional susține că *își dorește să reactiveze activitatea parcului*. Vom continua să monitorizăm situația și litigiile legate de acest complex.

ACUZAȚII DE DELAPIDARE A FONDURILOR EUROPENE, ÎNTR-UN PROIECT REALIZAT DE MOLDSILVA ȘI COMPANIA RUDELOR FOSTULUI ȘEF AL AGENȚIEI ACHIZIȚII PUBLICE

NATALIA ZAHARESCU, MĂRIUȚA NISTOR
ZIARUL DE GARDĂ, 28 noiembrie 2024

Patru milioane de lei ar fi fost delapidate în cadrul unui proiect finanțat din bani europeni și gestionat de Agenția de Stat Moldsilva, potrivit unui comunicat al Centrului Național Anticorupție, publicat la 5 noiembrie, când au fost realizate mai multe percheziții. Faptele investigate s-au consumat 8 ani în urmă. Una dintre persoanele cu statut de bănuیت susține că acuzația este nefondată și dosarul ar fi o răfuială. Ziarul de Gardă a aflat că firma care a executat lucrările de construcție investigate acum de procurori aparține rudelor lui Viorel Moșneaga, aflat atunci la conducerea Agenției Achiziții Publice. Deși, din poziția pe care o deținea, s-a pronunțat pe marginea procedurii de achiziție câștigată de compania familiei sale, Moșneaga spune acum că „subiectul este în afara cunoașterii mele”.

În noiembrie 2016, Agenția de Dezvoltare Regională Sud anunța că „în raionul Cahul a fost deschis primul Centru de informare și educație ecologică din R. Moldova”, iar presa titra: „a fost creată prima rezervație a biosferei din Republica Moldova”, semn că proiectul a fost implementat cu succes. Opt ani mai târziu însă, în noiembrie 2024, referindu-se la același proiect, presa scrie: „Ofițerii Centrului Național Anticorupție (CNA) și procurorii desfășoară mai multe percheziții într-o cauză penală pornită pe faptul delapidării banilor publici în cadrul unui proiect finanțat de Uniunea Europeană”.

ACUZAȚIILE PROCURORILOR: 4 MILIOANE DE LEI DELAPIDATE

Potrivit procurorilor, 10 milioane de lei ar fi fost gestionate fraudulos în procesul de reconstrucție a mai multor imobile din cadrul Rezervației Biosferei „Prutul de Jos” din satul Slobozia Mare, raionul Cahul. Din investigațiile preliminare, se spune în comunicatul CNA, la reconstrucția unui imobil existent și la proiectarea unui garaj, dintr-o sumă totală de 7,4 milioane de lei pe care a primit-o, agentul economic ar fi utilizat doar 3,7 milioane de lei, iar diferența de aproximativ 4 milioane de lei ar fi fost delapidată.

Ziarul de Gardă a aflat că firma care a realizat lucrările a încasat un venit cu 4 milioane de lei mai mare decât prevederile legislative naționale în vigoare. Astfel, beneficiul financiar al agentului economic a constituit 34% din bugetul alocat proiectului, și nu 6%, cum prevede legislația națională în cazul achizițiilor publice, ca urmare a unor modificări operate în 2016, potrivit surselor ZdG.

Procurorii au efectuat percheziții la domiciliul a cinci persoane, printre care fostul conducător al Unității de implementare a proiectului, reprezentantul agentului economic și reprezentantul companiei de proiectare.

Proiectul „Consolidarea rețelei de arii natural protejate pentru protejarea biodiversității și dezvoltării durabile în regiunea Delta Dunării și Prutul Inferior – Natura PAN”, finanțat cu aproximativ 2 milioane de euro (echivalentul a circa 38 de milioane de lei în anul 2014), bani oferți de către Uniunea Europeană (UE), a fost realizat în cadrul Programului Operațional Comun România-Ucraina-Republica Moldova 2007-2013.

Proiectul, dezvoltat sub patronajul Agenției Moldsilva, a inclus cinci componente, una dintre ele fiind subiectul investigațiilor efectuate de procurori – asistarea R. Moldova în înființarea unei Rezervații a Biosferei în zona Prutului de Jos, care prevedea inclusiv reconstrucția unei clădiri și construcția unui garaj. Moldsilva a beneficiat de o sumă totală de 518 147 de euro (aproximativ 10 milioane de lei), fonduri europene. Suma a fost transferată efectiv de către Administrația Rezervației Biosferei „Delta Dunării” Tulcea, România, care era lideră în proiectul transfrontalier. La această sumă s-a adăugat contribuția Moldsilva, de 1 575 876 de lei.

ZdG a constatat că cea mai mare parte a banilor a fost utilizată pentru achitarea lucrărilor de reconstrucție a imobilului existent și pentru proiectarea unui garaj al Centrului de vizită al Rezervației – 7 407 035,71 lei. Lucrările au fost executate de Aldos Grup SRL.

CRONOLOGIA ORGANIZĂRII PROCEDURII DE ACHIZIȚII. O SINGURĂ COMPANIE INTERESATĂ

La 19 ianuarie 2015, prin ordinul vicedirectorului general al Agenției Moldsilva, Ion Platon, a fost constituită Comisia de licitație pentru efectuarea lucrărilor de restaurare, extindere și asigurare cu echipament necesar a sediului administrației biosferei în zona Prutului de Jos din localitatea Slobozia Mare, raionul Cahul. Manager de proiect a fost desemnat

angajatul Moldsilva Anatolie Rîșina, el fiind și președintele comisiei de licitație. Asistent de proiect și secretar al comisiei a fost desemnat Valeriu Caisîn. Alți trei membri ai comisiei au fost: Valentin Dimiriade, directorul Rezervației naturale Prutul de Jos, Veaceslav Potop, șef-adjunct al Inspecției de Stat în Construcții, și Serghei Vizitiu, director al Organismului de Certificare a materialelor de construcție.

OFERTĂ RESPINSĂ, APOI NEGOCIATĂ ȘI ACCEPTATĂ

Anunțul privind cererea de exprimare a interesului a fost plasat de Moldsilva de patru ori, însă în aceeași publicație, începând cu data de 23 ianuarie 2015, până pe 6 martie. O singură companie și-a exprimat interesul și a participat la licitație – Aldos Grup SRL. Comisia de licitație a decis să anuleze procedura, deoarece singurul participant a venit cu o ofertă mai mare decât bugetul alocat – de 349 947 euro.

La 19 septembrie 2015 reprezentanții Moldsilva și ai companiei Aldos Grup SRL au purtat negocieri, iar drept urmare au fost revăzute amploarea și lista lucrărilor ce urmau a fi efectuate și, totodată, a fost diminuată suma din oferta inițială, până la 332 500 de euro (aproximativ 7,5 milioane de lei). Suma a fost micșorată, astfel, cu 17 447 de euro. Din partea Aldos Grup SRL au negociat Sergiu Mazur, care era atunci directorul companiei, și Elena Țurcan. Din partea Moldsilva – managerul de proiect Anatolie Rîșina și asistentul de proiect Valeriu Caisîn.

VIOREL MOȘNEAGA RĂSPUNDE LA UN DEMERS AL MOLDSILVA PE MARGINEA PROCEDURII DE ACHIZIȚII

Înainte de negocieri, Moldsilva a expediat un demers către Agenția Achiziții Publice (AAP) referitor la procedura aplicată în cazul acestei achiziții. La 11 septembrie 2015, **Viorel Moșneaga**, director al AAP, a răspuns la demers, spunând că achiziția se poate desfășura conform acordului internațional prin care a fost acordat grantul, făcându-se excepție de la legislația națională.

Ulterior, la 30 septembrie 2015, directorul de atunci al Moldsilva, Ion Ceban, a cerut Ministerului Mediului (viceministrului de atunci, Victor Morgoci) să se pronunțe asupra „respectării normelor europene cu privire la achiziții în procesul de desemnare a SRL Aldos Grup câștigător al

licitației”. La 5 octombrie 2015, ministrul Mediului, Valeriu Munteanu, a răspuns scrisorii Moldsilva și a făcut trimitere la scrisoarea AAP din 11 septembrie, confirmând că se aplică prevederile acordului internațional, făcându-se excepție de la Legea privind achizițiile publice. „Prin urmare, procedura de achiziții publice a fost efectuată conform normelor europene...”, se arată în răspunsul ministerului.

DAN MOȘNEAGA, FRATELE LUI VIOREL MOȘNEAGA – DIRECTOR AL ALDOS GRUP SRL ȘI SEMNATAR PE PROCESELE-VERBALE

Autorizația de construcție a fost eliberată la 13 octombrie 2015 de primăria Slobozia Mare, lucrările fiind inițiate în luna februarie 2016. Potrivit proceselor-verbale din rapoartele de progres, acestea au inclus: designul și reconstrucția centrului pentru vizitatori, reconstrucția rețelelor electrice, construirea rețelelor interioare și exterioare de apă și canalizare. Primele procese-verbale au fost semnate, din partea Aldos Grup, de către directorul Sergiu Mazur. În procesele-verbale ulterioare apare numele lui Dan Moșneaga, el fiind noul director al Aldos Grup SRL.

La 1 decembrie 2016 s-a constituit Comisia de recepție a lucrărilor de reconstrucție a imobilului, din care a făcut parte și managerul de proiect Anatolie Rișina. Președintele comisiei a fost Ion Platon, director general adjunct al Agenției Moldsilva. Recepția lucrărilor a avut loc la 16 decembrie 2016, valoarea totală a lucrărilor fiind, potrivit procesului-verbal, de 7,4 milioane de lei.

FIRMA CÂȘTIGĂTOARE, AFACEREA RUDELOR FOSTULUI ȘEF AL AGENȚIEI ACHIZIȚII PUBLICE

Aldos Grup SRL a fost creată în 2005, avându-i în calitate de fondatori pe Diana Cotruța, sora fostului șef al AAP, Viorel Moșneaga, pe când aceasta avea doar 21 de ani, și de asociatul său, Ion Avram. La Serviciul Fiscal de Stat și în actele privind efectuarea lucrărilor contractate în cadrul proiectului sus-menționat, SRL-ul era reprezentat însă de Dan Moșneaga, fratele lui Viorel Moșneaga. În prezent, calitatea de fondator o deține Lidia Moșneaga, mama lui Viorel, iar în funcția de director este trecută Viorica Moșneaga, soția fostului șef al AAP.

Deși a fost creată în 2005, primul contract cu statul al companiei Aldos Grup SRL datează din 2011. Până a ajunge Viorel Moșneaga la AAP, compania familiei sale a semnat doar 11 contracte cu statul.

Din momentul în care Viorel Moșneaga a fost promovat de la Ministerul Finanțelor în funcții de conducere la AAP și până la plecare (din noiembrie 2013 până în martie 2016), contractele cu statul au devenit mai grase, toate de peste jumătate de milion de lei, și mai numeroase – 22. Numărul contractelor a scăzut însă după plecarea lui Viorel Moșneaga de la AAP, din noiembrie 2016 până în prezent, firma câștigând doar 13 licitații publice.

Anterior, întrebat de Ziarul de Gardă cum explică faptul că firma a câștigat zeci de milioane de lei doar după ce el a venit la conducerea Agenției, Viorel Moșneaga a răspuns că ar fi „o interpretare eronată și rău intenționată”.

Viorel Moșneaga a venit la Agenția Achiziții Publice pe 21 noiembrie 2013, în calitate de director adjunct, după ce, în perioada 2003-2013, activa-se la fel în domeniul achizițiilor, la Direcția finanțele economiei naționale, investiții capitale și achiziții publice din cadrul Ministerului Finanțelor. Un an și jumătate mai târziu, pe 10 martie 2015, a devenit director interimar, iar peste o lună și jumătate, la 21 aprilie 2015 – director cu drepturi depline al AAP. În martie 2016, părăsește funcția de director al APP și se angajează în calitate de consultant principal în Secretariatul comisiei economie, buget și finanțe a Parlamentului. În 2017, vine în funcția de director al Agenției Naționale pentru Soluționarea Contestațiilor în achiziții. Un an mai târziu, în 2018, devine membru al Plenului Consiliului Concurenței, de unde demisionează în decembrie 2023.

VIOREL MOȘNEAGA: „NU CUNOSC. SUBIECTUL ESTE TOTAL NECUNOSCUȚ PENTRU MINE”

Solicitat de Ziarul de Gardă pentru un comentariu referitor la faptul că firma rudelor sale este vizată în cauza penală privind delapidarea fondurilor europene, Viorel Moșneaga a declarat că nu cunoaște nimic legat de acest subiect. Din start, Viorel Moșneaga a spus că nu ar avea nicio tangență cu firma Aldos Grup SRL, ca în final să admită că soția sa este în prezent director al companiei.

V. Moșneaga: Nu cunosc nimic despre asta. Nu am nicio tangență.

ZdG: Acum fondatoare este mama dumneavoastră și soția este director.

V. Moșneaga: Nu cunosc nimic la subiectul respectiv. Subiectul este total necunoscut pentru mine.

ZdG: Este vorba de o achiziție în care a fost implicată o companie care aparține familiei dumneavoastră.

V. Moșneaga: Vă răspund încă o dată. Nu cunosc absolut nimic la subiectul dat. Dumneavoastră mă auziți sau eu vorbesc în gol?

ZdG: Dar compania aceasta are tangență cu familia dumneavoastră.

V. Moșneaga: Vă răspund în limba română: nu cunosc absolut nimic la subiectul ăsta.

ZdG: Aldos Grup, nu vă spune nimic această companie?

V. Moșneaga: Subiectul respectiv este total necunoscut de mine și este în afara cunoașterii mele.

ZdG: Și faptul că soția dumneavoastră este director la această companie tot nu-l cunoașteți?

V. Moșneaga: Admitem că cunosc, dar eu vă spun că subiectul respectiv este total necunoscut de mine. Și de dânsa (Viorica Moșneaga, n.r.) cred că tot. Soția mea a devenit director la întreprinderea respectivă deja când nu mai avea activitate. Și din câte cunosc, nu mai are activitate și nu a avut în perioada cât ea a fost administrator.

ZdG: Dar în acea perioadă, fratele dumneavoastră era director la companie.

V. Moșneaga: Posibil. Nu pot să neg sau să afirm.

ZdG: Nu cunoașteți dacă dumnealui este vizat în cauza penală?

V. Moșneaga: Absolut nu cunosc. Noi cred că de 7-8 ani nu comunicăm deloc.

„NU CRED CĂ A EXISTAT AȘA DOCUMENT”

Totodată, fostul șef al AAP a negat și faptul că ar fi luat vreo decizie în privința acestei proceduri de achiziții, în pofida faptului că ZdG a consultat un document care arată contrariul.

ZdG: Am văzut că dumneavoastră ați luat o decizie față de această achiziție, când erați șef la Agenția Achiziții Publice.

V. Moșneaga: Categorie, nu. Nu cunosc absolut nimic.

ZdG: Ați comunicat cu Moldsilva despre modalitatea în care trebuie

desfășurată această achiziție: după legislația națională sau conform acordului internațional.

V. Moșneaga: Doamnă, eu de 10 ani nu mai sunt la achiziții publice. Dumneavoastră ce întrebare îmi puneți acum?

ZdG: Noi am văzut un document în care dumneavoastră ați răspuns solicitării Moldsilva legată de această procedură.

V. Moșneaga: Categorical nu sunt de acord cu dumneavoastră. Nu cred că a existat așa document.

ZdG: E un document din septembrie 2015.

V. Moșneaga: O zi bună vă doresc! Nu mă mai deranjați, vă rog!

L-am contactat telefonic în repetate rânduri pe Dan Moșneaga, pentru a-i solicita o reacție, însă numărul de telefon era indisponibil.

„TOATE ACESTE ALEGAȚII SUNT FĂCUTE CU UN SCOP, DE UN ANUMIT GRUP DE INTERESE”

Fostul manager de proiect, **Anatolie Rîșina**, care are statut de bănuț în această cauză penală, respinge toate acuzațiile și consideră că acestea ar avea scopul de a-l intimida. Totodată, el susține că, în calitate de fost manager de proiect, a fost salariat al Moldsilva, fără să fi fost creată în acest sens o unitate de implementare separată juridic de Moldsilva. Totodată, proiectul și toate cheltuielile ar fi fost aprobate de conducerea agenției, mai susține Anatolie Rîșina, care a oferit un răspuns în scris, prin poșta electronică, la solicitarea ZdG.

„Mă abțin să comentez astfel de acuzații atât timp cât este în curs această cauză penală. Însă, vreau să remarc faptul că proiectul a fost verificat atât în perioada implementării, cât și după depunerea Raportului final cu toate componentele stipulate în Acordul de finanțare. Toate aceste alegeri sunt făcute cu un scop, de un anumit grup de interese, pentru a mă determina să renunț la unele acțiuni întreprinse de mine pe alt subiect la care voi reveni pe parcurs. Mai mult ca atât, acuzațiile care sunt înaintate sunt nefondate, fără suport juridic. (...) Calitatea de gestionar al acestor bani nu mi-a fost încredințată, or, persoanele responsabile de achitarea și validare lucrărilor erau altele, funcția deținută la acel moment era una managerială, adică întocmirea rapoartelor trimestriale, asigurarea vizibilității proiectului. Cu alte cuvinte, achitățile pe acest proiect nu le făceam eu, nici nu cunoșteam când și cum se executa, această atribuție era

încredințată contabilității și directorului general al Agenției Moldsilva”, susține Rîșina.

Referitor la suma de patru milioane de lei care ar fi fost delapidată, după cum afirmă CNA, el declară că i se pare „stranie această concluzie” și a făcut trimitere la documentația de proiect, la cartea tehnică, la studiul de fezabilitate și la un control efectuat de Inspecția financiară, care nu ar fi constatat abateri. El mai notează că nu avea atribuții de verificare a proiectului, volumelor și costurilor „pentru aceste servicii fiind contractate companii/persoane specializate în acest domeniu”.

„ESTE STRANIU CA DUPĂ 10 ANI, ABIA ACUM SĂ IASĂ LA IVEALĂ ABATERI ȘI ANUME DOAR ÎMPOTRIVA MEA”

Referitor la compania Aldos Grup SRL, Rîșină susține: „Până la momentul depunerii de către această companie a documentelor pentru licitație, nu am știut despre existența ei”. „Plățile nu puteau să depășească devizul de cheltuieli elaborat de specialiști în baza proiectului verificat. Țin să menționez că în această perioadă la conducerea Agenției Moldsilva s-au schimbat 4 directori. În acest context, orice plată ar fi fost posibilă doar după ce antreprenorul prezenta actul de îndeplinire a lucrărilor semnat de dirigințele de șantier, responsabilul tehnic și proiectantul. Astfel, n-am avut nici o atribuție în a decide volumul lucrărilor, costul actelor prezentate de antreprenor și, mai mult ca atât, efectuarea vreunor plăți. (...) Totodată, consider că în cazul dat va predomina justiția adevărată și nu acțiunile de intimidare/răfuială în privința mea, atât timp cât am început o luptă cu anumite persoane din domeniul organelor de forță. Cazul de față pare a fi un dosar la comandă, cusut cu ață albă, în lipsa probatoriului, fixat pe niște presupuneri aberante, având drept scop determinarea mea de a mă dezice de niște acțiuni înaintate în justiție împotriva acestor persoane. Este straniu ca după 10 ani și multiple controale efectuate pe acest proiect, abia acum să iasă la iveală pretinse abateri și anume doar împotriva mea”, a subliniat Rîșina.

CINE ESTE ANATOLIE RÎȘINA

Ultima funcție publică deținută de Anatolie Rîșina este cea de director al Unității de implementare a proiectelor în domeniul mediului,

din cadrul Ministerului Mediului. El a fost angajat în această funcție în octombrie 2021 și și-a depus demisia în martie 2024. Anterior, în 2017-2018, a lucrat în Parlament, în calitate de consultant în cadrul Comisiei pentru economie, buget și finanțe. El a mai avut experiență de lucru în Parlament între 2012-2013, când a fost asistent al deputatului PLDM, Lilian Zaporojan. În perioada când a fost implementat proiectul, 2014-2016, Anatolie Rîșina era angajat al Agenției Moldsilva și a fost desemnat manager de proiect.

CAUZA PENALĂ, PORNITĂ DE LA UN RAPORT AL INSPECȚIEI FINANCIARE, ÎNTOCMIT ÎN 2017

Am solicitat un comentariu de la CNA pe marginea acuzațiilor lui Anatolie Rîșina. „CNA a pornit cauza în 2024, primind un raport de la Inspecția financiară în care au fost stabilite încălcările care au stat la baza pornirii dosarului”, a declarat pentru ZdG **Angela Starinschi**, șefa serviciului relații publice CNA.

Raportul în baza căruia a fost pornită cauza penală a fost întocmit în 2017 de către Inspectoratul Control Financiar de Stat, aflat în subordinea Ministerului Finanțelor (anterior, Inspecția Financiară, n.r.), la solicitarea unui grup de deputați. Am întrebat de ce cauza penală a fost inițiată în 2024, în condițiile în care proiectul s-a finalizat în 2016, iar raportul Inspecției Financiare a fost întocmit în 2017, dar nu am primit un răspuns de la CNA.

UN BENEFICIU DE 36,7% PENTRU ALDOS GRUP SRL

Raportul Inspecției Financiare a fost solicitat de CNA în 2023, după cum a declarat pentru ZdG **Cristina Sîromeatnicov-Boian**, șefa adjunctă a Inspectoratului. Ea a mai precizat că nu ne poate transmite documentul, deoarece a fost distrus, întrucât termenul lui de păstrare era de șase ani.

Ziarul de Gardă a consultat din alte surse acest raport de inspectare tematică, efectuat în iunie 2016 de Inspecția Financiară la Agenția Moldsilva, la solicitarea unui grup de deputați. În document se menționează că „în cadrul efectuării inspectării tematice la Agenția Moldsilva a fost inițiat și un control de contrapunere la SRL Aldos Grup, nefiind constatate abateri între datele agenților economici vizati cu întocmirea raportului corespunzător.

Totodată, s-a stabilit obținerea de către SRL Aldos Grup, urmare a lucrărilor efectuate, a unui beneficiu în mărime de 36,7%”.

În raport se mai menționează că scopul proiectului a fost crearea Rezervației Biosferei în zona Prutului de Jos și transmiterea în gestiunea acesteia a clădirii reabilitate din s. Slobozia Mare, dotarea cu mijloace de transport, utilaje speciale, tehnică de calcul, web site și sisteme informaționale achiziționate în cadrul proiectului menționat. Documentul, întocmit în 2017, mai menționează că „obiectivele propuse n-au fost atinse”, deoarece nu fusese creată în acel moment Rezervația Biosferei Prutului de Jos. Menționăm că rezervația a fost instituită în 2018 și a fost inclusă în patrimoniul UNESCO.

În raportul Inspecției Financiare mai sunt indicate sumele negociate între Moldsilva și Aldos Grup SRL pentru fiecare tip de lucrare:

- reconstrucția clădirii și construcția garajului – 179 000 euro,
- schimbarea rețelelor termice, electrice, lucrări de strămutare a rețelilor electrice de tensiune înaltă – 53 000 euro,
- apă-canalizare, construcția groapei menajere – 13 000 euro;
- semnalizarea antiincendiu – 7 500 euro;
- amenajarea teritoriului, construcția gardului – 60 000 euro;
- proiectul design interior-exterior al obiectivelor – 20 000 euro.

În același raport se menționează că achizițiile în cadrul proiectului s-au desfășurat având la bază Acordul de asistență oferită de Uniunea Europeană prin Instrumentul european de vecinătate și parteneriat și că în acest caz nu se aplică legislația națională. Acordul mai prevedea că în cazul contractelor pentru achiziții în valoare de peste 300 de mii de euro (ca în cazul de la Slobozia Mare), publicarea unui anunț de informare prealabilă nu este obligatorie, iar anunțul de participare nu este publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, ci numai în țara parteneră, cu adresa de la care întreprinderile pot obține mai departe informație. Anunțul de participare la o licitație locală trebuie să fie publicat în mass media de specialitate sau în orice alt mijloc de informare echivalent.

Agenția Moldsilva a anunțat, într-un comunicat de presă, că s-a angajat să colaboreze cu ancheta pentru a elucida toate circumstanțele, instituția fiind parte vătămată și, în același timp, parte civilă în dosar.

VIAȚA FRUMOASĂ A FUNCȚIONARILOR DIN GAGAUZIA. MILIOANE DE LEI CHELTUITE NEJUSTIFICAT

ELENA CELAK,
freelanser, MOLDOVACURATA.MD, 26 noiembrie 2024

Salarii și premii suplimentare, campanii de promovare personală, sărbători și cheltuieli pentru cadouri din bani publici – toate acestea sunt componente ale guvernării fostei bașcană Irina Vlah (2015-2023), constatate de Curtea de Conturi a Găgăuziei. Cheltuielile au fost făcute și în anii de criză, inclusiv pandemică, atunci când populația avea mai mare nevoie de susținere. Constatările au readus în discuție subiectul reducerii structurilor bugetare ale autonomiei, dar și pe cel al eficienței controalelor financiare făcute de Curtea de Conturi locală asupra modului cum sunt gestionați banii publici.

Fiecare țară are sărbători naționale, celebrate anual, prin intermediul cărora este promovată cultura și autenticitatea tradițiilor. Autonomia găgăuză respectă și ea tradițiile, doar că uneori de o manieră care prejudiciază bugetul public.

În anii 2020 și 2021 Direcția aparatului bășcanei a cheltuit milioane de lei pentru diferite evenimente: servicii ale restaurantelor, cadouri, alcool, muzică și alte componente ale evenimentelor distractive, fără ca acestea să fie prevăzute în planul de achiziții, așa cum prevede legea. Cheltuielile mai întâi au fost făcute, apoi raportate. În anul 2020, de exemplu, la ceremonia de premiere a oamenilor emeriți, doar pentru bomboane s-au cheltuit 27 000 de lei. Până la 8 mii de lei constituiau cheltuielile pentru ceai și cafea la un singur eveniment. În 2021 pentru „coșuri” de Revelion au fost cheltuiți 97 000 de lei. În anii 2021-2022 au fost folosiți banii din fondul de rezervă la cumpărarea cadourilor pentru copiii angajaților structurilor Comitetului Executiv.

„Ziua moașelor/Бабий день” este o sărbătoare necunoscută în Republica Moldova, dar care se marca în vechime în Rusia, în luna ianuarie, în semn de recunoștință pentru moașe și femeile care nasc. Administrația Irinei Vlah a sărbătorit-o timp de câțiva ani. Numai în anul 2020 pentru asta s-au cheltuit 56 000 de lei. Nu este clar de ce a fost nevoie de o asemenea sărbătoare și de ce la petrecere au fost invitate familiile membrilor Comitetului Executiv.

MINIȘTRI SCUMPI

Sume importante au fost cheltuite și pentru cadouri la zilele de naștere ale miniștrilor:

- în jur de 10 mii de lei pentru primul ministru
- 5,5 mii de lei pentru ministrul de Interne
- peste 9,5 mii de lei pentru „felicitară persoanelor oficiale” – care anume nu se precizează
- 6,8 mii de lei pentru felicitarea deputaților Parlamentului (fără precizarea numelor).

Persoanele oficiale din autonomie la fel primeau cadouri, dar nu atât de scumpe.

PREMII DE 2 MILIOANE DE LEI

Raportul Curții de Conturi de la Comrat mai arată că în anii 2020 și 2021 din bugetul Găgăuziei s-au cheltuit 1,5 milioane de lei pentru premii acordate angajaților din Direcția aparatului bașcanei. Atunci în Direcție lucrau 46 de persoane și 15 locuri erau vacante (în anul 2020 – 5 locuri, în 2021 – 10 locuri). Pentru posturile vacante au fost prevăzuți bani din buget, care, ulterior, au fost împărțiți angajaților existenți.

Curtea de Conturi a mai constatat că unele direcții ale Comitetului Executiv au distorsionat rapoartele financiare în anul 2022. Direcția construcții a achitat angajaților premii în valoare totală de 100 000 de lei, fără să le treacă în raportul financiar, iar Direcția aparatului bașcanei a plătit premii cu 152 000 de lei mai mult decât permite regulamentul. Direcția agro-industrială nu a reflectat în raport achitarea a 316 000 de lei. În total, în trei ani, pentru premiile funcționarilor s-au cheltuit peste 2 milioane de lei. Solicitată să comenteze această constatare, fosta șefă a Direcției aparatului bașcanului în timpul Irinei Vlah, **Olga Mitioglo**, nu ne-a răspuns la întrebări.

În 2023, când conducerea Comitetului Executiv a fost preluată de **Evgenia Guțul**, numărul locurilor vacante s-a mărit până la 30. Astfel, angajații au primit câte un al doilea salariu, lucru justificat prin munca suplimentară pe care o fac.

PESTE UN MILION DE LEI PENTRU MAȘINI CUMPĂRATE ÎN PANDEMIE

În anii pandemiei, când Executivul recomanda primăriilor „să economisească dur banii bugetului”, din bugetul central al autonomiei au fost cumpărate trei autoturisme:

- 2020 – pentru Agenția de atragere a investițiilor și promovarea exporturilor – 295 000 de lei
- 2020 – pentru Direcția de relații externe – 324 000 de lei
- 2020 – pentru Administrația raionului Comrat – 297 000 de lei.

Suma totală cheltuită pe autoturisme depășește un milion de lei, deși deja în primele 9 luni ale anului 2020 Executivul anunța că încasările în bugetul regiunii sunt cu 14,5 milioane de lei mai mici decât în perioada similară a anului precedent. Atunci Executivul recomanda președinților de raioane și primarilor să „adopte un regim de austeritate” și să cheltuiască cu maximă prudență resursele bugetare, lucru care însă nu a fost valabil și pentru structurile administrației centrale a Găgăuziei.

ÎNTRE TIMP, S-AU REDUS CHELTUIELILE PENTRU PROGRAMELE SOCIALE

În anul 2021 în regiune s-a redus finanțarea pentru câteva programe sociale. Astfel, s-a alocat cu **5 milioane de lei mai puțin** pentru programul de „extindere a sferei de folosire a limbii găgăuze”. De la 1 septembrie și până la 31 decembrie elevii din clasele a 5-a – a 12-a nu au mai fost alimentați la școală. În perioada 1 mai – 1 decembrie 2021, cheltuielile pentru întreținerea iluminatului stradal au fost lăsate în totalitate pe seama primăriilor. La fel, nu a fost prevăzut nici un leu pentru investiții capitale în sate.

În hotărârea Adunării Populare adoptată pe marginea controlului Curții de Conturi se menționează folosirea abuzivă a fondurilor bugetare în sumă de 1,5 milioane de lei, folosirea inefficientă a altui un milion de lei și utilizarea cu încălcarea legislației și a actelor normative a altor 12,2 milioane de lei.

PROMOVAREA IRINEI VLAH PE BANII FONDULUI DE REZERVĂ

Și fondul de rezervă al Găgăuziei a fost folosit deseori neadecvat. În anul 2023, de exemplu, pentru turneele prin țară ale ansamblului „Diuz-Ava” au fost alocate 139,2 mii de lei. În cadrul concertelor, Irina Vlah ținea discursuri, făcea fotografii cu primarii localităților, explicând că astfel promovează cultura găgăuzilor în toată Republica Moldova. Aceste concerte însă nu fuseseră planificate în buget.

De asemenea, pentru distribuția revistei „Rezultatele activității Comitetului Executiv al Găgăuziei în anii 2015-2023” din fondul de rezervă au fost cheltuiți 84,2 mii de lei. Același raport, pe pagina web a Comitetului Executiv este prezentat cu titlul: „Găgăuzia în cifre, anii 2015-2023. Raportul de activitate al echipei Comitetului Executiv condus de Irina Vlah”. Publicația abundă în fotografii ale fostei bașcane.

Raportul a fost tipărit sub formă de carte în 45 de mii de exemplare și a fost distribuit pe finalul mandatului bașcanei. Menționăm că, potrivit legislației, fondul de rezervă este prevăzut pentru cheltuieli urgente, legate de situații excepționale. Nici concertele și nici „raportul de activitate” nu fac parte din categoria cheltuielilor urgente sau de situație excepțională.

La ședința din 19 noiembrie 2024 a Adunării Populare a Găgăuziei deputații au notat că Executivul folosește contrar destinației banii din fondul de rezervă. Cât privește evenimentele cu participarea Irinei Vlah, deputatul Alexandr Tarnavschii a adăugat că 1,5 milioane de lei au fost folosiți pentru promovarea bașcanei. Din cele 4,6 milioane de lei, cât a constituit fondul de rezervă, Executivul a cheltuit peste un milion de lei pentru 9 evenimente care nu au nici o legătură cu situațiile urgente sau cele excepționale.

ANUL 2024: COMITETUL EXECUTIV CONTINUĂ SĂ FOLOSEASCĂ NEADECVAT BANII DIN FONDUL DE REZERVĂ

Cheltuirea nejustificată a banilor din fondul de rezervă continuă și în timpul guvernării **Evgheniei Guțul**. În cazul situațiilor

excepționale, nu toate primăriile primesc resursele necesare, așa cum prevede legea. La 6 octombrie 2024 la Ceadâr-Lunga a plouat cu grindină, fiind spălați 20 de kilometri de drum, stația electrică din localitate a ieșit din funcțiune, iar locuitorii au rămas fără apă și energie electrică. Prejudiciul total calculat a fost de 700 de mii de lei. Primăria a solicitat ajutor de la Comitetul Executiv, însă cererea a fost respinsă. În schimb, din fondul de rezervă au fost acoperite post-factum cheltuielile pentru Ziua Vinului, sărbătorită la 9 noiembrie: devizul de cheltuieli a fost aprobat de Executiv la 20 noiembrie 2024, în sumă totală de 441 de mii de lei, dintre care 99 de mii de lei – din fondul de rezervă.

Două luni mai devreme, la 29 septembrie, din același fond Executivul a alocat 40 de mii de lei pentru construcția bisericii din Ceadâr-Lunga.

PREA MULTE FUNCȚII ÎN EXECUTIV

În perioada Irinei Vlah numărul de funcții în Executiv ar fi fost „umflat” artificial, au constatat anterior unii deputați ai Adunării Populare, care insistau să se facă optimizări. În anul 2022 deputatul **Gheorghe Leiciu** a declarat că trei structuri publice din regiune se ocupă de unul și același lucru – atragerea investițiilor: Direcția relații externe, Direcția economie și Agenția pentru atragerea investițiilor. Câțiva ani mai devreme, în anul 2017, însuși Executivul a încheiat un acord cu Uniunea Europeană pentru implementarea unui proiect de 3 milioane de euro (SLPA), care presupunea inclusiv reducerea numărului de angajați.

În cadrul aceluși proiect, câteva direcții urmau să fie comasate, iar numărul de angajați – să fie redus, fapt despre care a anunțat în 2022 coordonatorul proiectului și fostul adjunct al bașcaniei, **Vadim Ceban**. Optimizarea însă nu s-a produs, deși din proiect au fost cheltuiți bani pentru consilieri și elaborarea de documente referitoare la această reformă. Deputatul **Alexandr Tarnavschi** a anunțat, la un briefing, în 2022, că ar fi vorba despre suma de 1,5 milioane de euro. Solicitat să comenteze această cifră în noiembrie 2024, **Vadim Ceban** ne-a spus că nu-și amintește exact, dar sigur ar fi vorba despre o sumă mai mică decât 1,5 milioane de euro: „Valoarea totală a proiectului a fost de 3 milioane de euro. Această sumă era gestionată de Comitetul

Executiv. În jur de 1,5 milioane de euro au fost folosiți pentru proiecte de infrastructură și oferirea de granturi întreprinderilor mici și mijlocii. Pentru rapoarte și recomandări privind optimizarea sa cheltuit mult mai puțin de 1,5 milioane de euro”. Vadim Ceban a adăugat că un expert contractat în cadrul proiectului a pregătit o analiză complexă și a elaborat recomandări pentru comasarea principalelor direcții ale Executivului. „Aceste propuneri sunt acum la Comitetul Executiv, dar de ce ele nu au fost implementate nu pot să vă spun”, a mai spus Ceban.

Le-am solicitat comentarii la acest subiect atât fostei bașcană **Irina Vlah**, cât și fostei șefa a Direcției aparatului bașcanei, **Olga Mitioгло**, însă nu am primit răspunsuri. Actualul șef al Direcției aparatului bașcanei Evghenia Guțul, **Pavel Tulba**, ne-a comunicat că în cadrul proiectului SLPA, finanțat de Uniunea Europeană, nu au fost prevăzuți bani și nici nu au fost luate măsuri pentru optimizarea funcțiilor.

PUTEM AȘTEPTA OPTIMIZĂRI DE LA ACTUALUL EXECUTIV? O ÎNTREBARE, DOUĂ RĂSPUNSURI

La 25 august 2023, după ce autonomia a ales un nou bașcan, pe Evghenia Guțul, Adunarea Populară de la Comrat a votat noua structură a Comitetului Executiv: 15 direcții și 3 administrații raionale, adică tot atâtea câte existaseră anterior. Deputații au făcut, totuși, o mențiune: au cerut Comitetului Executiv să prezinte, până la 15 noiembrie 2024, o structură optimizată a Executivului, cu luarea în calcul a propunerilor făcute de deputați. O asemenea structură așa și nu a fost prezentată.

Întrebat dacă Executivul planifică să-și optimizeze structura de funcții, adjunctul bașcanei, **Ilia Uzun**, ne-a răspuns: „Am lichidat Agenția pentru atragerea investițiilor, care includea 5 persoane. Cel mai mare salariu aici era de 35 de mii de lei. Am lichidat-o, deoarece atribuțiile ei se suprapuneau cu cele ale Direcției economie și Direcției relații externe. Astfel, la anul viitor vom economisi 2 milioane de lei”. De asemenea, a fost lichidată Comisia Electorală Centrală ca structură permanentă. Potrivit lui Ilia Uzun, la anul viitor optimizarea va continua, urmând ca Executivul să-și prezinte planul propriu-zis de optimizare. Menționăm că întreținerea Comisiei Electorale Centrale costa

bugetul în fiecare an între 1-1,5 milioane de lei, în timp ce alegeri au loc o dată la patru ani.

Șeful Direcției aparatului bășcanei, **Pavel Tulba**, ne-a oferit însă un alt răspuns la aceeași întrebare. Potrivit lui, hotărârea Adunării Populare privind necesitatea prezentării unui plan de optimizare are „caracter de recomandare”. El la fel a menționat dizolvarea Agenției pentru atragerea investițiilor drept un act de optimizare și a adăugat că Centrul de cercetare M.V. Marunevici a devenit o instituție separată, subordonată Executivului.

CURTEA DE CONTURI A GĂGĂUZIEI: NU AVEM SUFICIENTE PÂRGHII

La ședința Adunării Populare din 19 noiembrie 2024, deputații au întrebat-o pe președinta Curții de Conturi a Găgăuziei **Elena Buneanu** ce a întreprins Curtea pentru a opri cheltuirea contrară legii a banilor publici, lucru care se produce în mod repetat. „Curtea nu are suficiente pârghii de influență și unele structuri nu reacționează la interpelări. Uneori trec și două luni până primim răspuns la un demers oficial”, a răspuns Buneanu. Ea a evitat să răspundă la întrebarea câte sesizări a depus Curtea de Conturi la structurile de anchetă.

Am întrebat-o pe Elena Buneanu ce răspunsuri au oferit direcțiile Comitetului Executiv care au fost notificate să elimine neregulile. „Au făcut totul, au executat totul, ce nu au făcut, așteptăm să facă, vom monitoriza”, a fost răspunsul. Nu este clar dacă Curtea de Conturi a prezentat Adunării Populare raportul cerut anterior de deputați privind înlăturarea neregulilor înregistrate la Executiv în anii 2020-2021, întrucât ea a evitat să ofere un răspuns concret. Nici președintele Adunării **Dimitri Constantinov** nu ne-a oferit un răspuns. Alți câțiva deputați susțin că „nu țin minte” dacă documentul a fost prezentat sau nu.

Președintele Comisiei juridice din Adunarea Populară, **Alexandr Dulgher**, susține că, în cazul în care Curtea de Conturi nu se conformează legislației și nu prezintă deputaților informația despre reacția instituțiilor la rezultatele controalelor, va fi nevoie de modificarea legii, pentru a obliga Curtea să facă acest lucru. „Noi nu putem controla Curtea de Conturi, deoarece ea este un organ independent. Dar atunci când vedem întregul proces, putem interveni prin măsuri legislative,

modificând anumite norme, care oferă un câmp mai larg în limitele legii”, a spus deputatul. În prezent, dacă constată un prejudiciu de peste 1000 de salarii minime pe economie adus Găgăuziei, Curtea de Conturi trebuie să sesizeze instituțiile de drept și să ceară demiterea persoanelor responsabile. Alexandr Dulgher consideră că acest plafon ar trebui redus, pentru ca în atenția anchetatorilor să ajungă cât mai multe încălcări de lege. Atât Dulghier, cât și Alexandr Tarnavschi, sunt convinși că dacă Curtea de Conturi a Găgăuziei ar face parte din Curtea de Conturi a Republicii Moldova, eliminarea neregulilor ar fi mult mai eficientă.

EXPERTĂ: ESTE VORBA DESPRE INEFICIENȚĂ INSTITUȚIONALĂ

Experta organizației Transparency International-Moldova **Mariana Kalughin** consideră că situația descrisă mai sus vădește ineficiență instituțională: „Nu poate fi considerată eficientă o instituție care nu se preocupă de rezultatul muncii sale”. Potrivit ei, rapoartele anuale ale Curții de Conturi trebuie să conțină nu doar informații despre controale, dar și despre modul cum sunt executate prescripțiile de înlăturare a neregulilor. „În conformitate cu Leagea cu privire la Curtea de Conturi, conducătorii entităților controlate trebuie să informeze Curtea, în termen de o lună, despre măsurile luate pentru recuperarea prejudiciilor sau eliminarea neregulilor descoperite. Dacă actele întocmite în urma controalelor nu corespund cerințelor procesului penal și de aceea nu pot servi drept bază pentru pornirea unor cauze penale, atunci trebuie fortificate abilitățile profesionale ale angajaților Curții de Conturi. Dacă însă este vorba despre nedorința organelor de drept de a face muncă suplimentară, atunci e nevoie de o insistență instituțională în sesizări”, a mai explicat Mariana Kalughin.

BANI CHELTUIȚI DEGEABA LA COMRAT

MALVINA COJOCARI,
CU SENS, 12 septembrie 2024

Primul centru de plasament temporar pentru copiii aflați în situații de risc din orașul Comrat – „Garmonia”, care a fost renovat și echipat cu mobilier din bani publici, dar și dintr-un grant oferit de Uniunea Europeană și cofinanțat de Fundația Soros Moldova, nu a funcționat nicio zi. Are zăvorul pus la poartă de mai bine de un an și niciun beneficiar nu i-a pășit pragul. În total, pentru crearea centrului au fost cheltuiți 1,5 milioane de lei.

În martie 2023, la Comrat are loc deschiderea Centrului de plasament temporar pentru copiii separați de părinți – „Garmonia”, care în traducere înseamnă „Armonie”. La eveniment sunt prezenți mai mulți oficiali din autonomia găgăuză, printre care și bașcana de atunci, Irina Vlah.

Centrul urma să adăpostească și să îngrijească, pe un termen de până la un an, în jur de opt copii, cu vârste cuprinse între patru și 18 ani. Acesta a fost amenajat într-o aripă de 210 metri pătrați a clădirii gimnaziului „Stepan Curoglo”, aflat în proprietatea Primăriei Comrat și care a fost dat în folosință Administrației raionului Comrat, prin decizia Consiliului municipal. **Serghei Anastasov**, primarul municipiului, susține că i s-a părut o idee bună, mai ales că acel spațiu ajunsese într-o stare profundă de degradare.

„Era dezastru înăuntru. Am văzut că este un proiect bun, de aceea noi am contribuit. Am contribuit cu niște bani. Am făcut asta pentru că școala este în subordinea Primăriei. Și dacă noi reparăm o clădire, asta nu este rău. Am ajutat cât am putut prin Consiliul local. A fost reparat acoperișul, multe lucrări au fost făcute din partea Primăriei”, a declarat **Serghei Anastasov**, primarul municipiului Comrat.

Proiectul de renovare și amenajare a Centrului „Garmonia” a costat circa 1,5 milioane de lei, dintre care peste 334 de mii de lei a fost contribuția Primăriei municipiului Comrat, iar partea cea mai mare din sumă – circa 60 de mii de euro sau aproximativ 1,2 milioane de lei – a fost oferită de Uniunea Europeană și Fundația Soros Moldova, sub formă de grant.

Asociația regională a mamelor cu mulți copii și a femeilor întreprinzătoare din Găgăuzia „Vesta” este organizația care a primit grantul. Pentru implementarea lui, „Vesta” a avut la dispoziție 16 luni, de la începutul lunii noiembrie 2021 până la sfârșitul lunii februarie 2023.

CA SĂ FUNCȚIONEZE, ESTE NEVOIE DE ACREDITARE

Cu toate acestea, Centrul „Garmonia” nu a funcționat nicio zi. Asta, deoarece nu respectă standardele minime de calitate și, prin urmare, nu a fost acreditat de Inspectoratul Social de Stat, condiție obligatorie în cazul unor instituții care prestează servicii sociale. Șefa secției acreditare, Mariana Iorga, ne-a explicat că Centrul „Garmonia” a obținut doar circa 63% din punctaj.

„Centrul trebuie să fie dotat cu paturi, dulapuri, noptiere, mese, scaune ca să asigure acel minim confort necesar beneficiarilor. Mobilierul existent în cadrul centrului... erau niște măsuțe foarte mici pentru copilași de 2-3 ani, mese, birouri pentru adulți care, la fel, nu sunt foarte comode pentru a fi utilizate, de exemplu, de un copil de clasele primare în pregătirea orelor sau a diferitelor activități. Spațiul centrului nu a fost deloc amenajat și dotat pentru copiii cu dizabilități locomotorii. Adică existența acelor praguri la fiecare dormitor, la baie, la toaletă este un impediment în deplasarea copilului utilizator de scaun cu roțile”, explică **Mariana Iorga**.

Mai mult, potrivit raportului de evaluare al Inspectoratului Social de Stat, „centrul nu dispune de birouri pentru specialiștii care vor lucra nemijlocit cu copiii”, dar și „de un spațiu separat pentru organizarea vizitelor copiilor cu părinții și rudele”. Totodată, izolatorul centrului „nu corespunde cerințelor: este o încăpere foarte mică, fără geam și fără aerisire, dotată doar cu un pat mic”, iar blocul sanitar de lângă izolator „are doar toaletă și nu este dotat cu cabină de duș”. De asemenea, centrul „nu a prezentat autorizația sanitaro-igienică și anti-incendiu”.

Am mers la sediul asociației „Vesta”, care a implementat proiectul, pentru a discuta despre neregulile depistate de Inspectoratul Social de Stat. Pe pagina web a organizației este indicat că sediul ei se află la etajul patru al unui centru comercial din Comrat, însă, nu am găsit pe nimeni acolo. Angajații dintr-un birou de alături ne-au spus că asociația s-a mutat într-un oficiu nou, situat pe o altă stradă din Comrat. Mai exact, într-o casă modestă cu porți vechi și mari de fier. Nici aici nu am găsit pe nimeni.

Coordonatoarea de proiect, **Natalia Nichitina**, ne-a spus, la telefon, că sediul este închis pentru că au loc reparații.

Administratoarea asociației „Vesta”, **Antonina Volkova**, pe care am găsit-o la un număr de telefon din Federația Rusă, spune că centrul a fost creat cu ajutorul unor experți, care nu a atenționat-o că există vreun risc de a nu obține acreditarea.

„Am lucrat cu experți din diferite organizații. Ne-am consultat cu ei, dar niciunul nu ne-a spus că ar putea apărea o astfel de problemă sau ceva de genul acesta. Vreau să vă spun că acest centru are toate condițiile necesare pentru a funcționa, toate condițiile. Desigur, întotdeauna poți găsi de ce să te agăți, dacă vrei să te agăți de ceva. Toți spuneau că totul va fi bine, veți trece acreditarea, sunteți pregătiți”, susține Antonina Volkova.

Printre cei care le-au oferit consultanță, încă de la etapa de scriere a proiectului și perfectarea acordului de colaborare cu autoritățile locale, sunt angajați ai Keystone Moldova, o asociație obștească din Chișinău cu experiență vastă în oferirea serviciilor sociale grupurilor vulnerabile. Cu toate acestea, „Vesta” a decis să contracteze un expert independent care să-i ajute să obțină acreditarea, ne spune **Marcela Dilion**, coordonatoarea de proiect în cadrul Keystone Moldova.

„Noi le-am oferit sprijin ca să dezvolte un plan de acțiuni în ceea ce privește dezvoltarea serviciului și pregătirea termenilor de referință pentru contractarea consultanților. «Vesta», comparativ cu alte organizații, și-a bugetat resurse pentru contractarea experților, ca să sprijine organizația în procesul de acreditare”, a explicat Marcela Dilion. Întrebată cine ar fi trebuit să prevină organizația că e nevoie să țină cont de standardele de calitate, Marcela Dilion a răspuns: „Asigurarea durabilității, acreditarea este partea care ține nemijlocit de angajamentul prestatorului de servicii și, în cazul dat, prestatorul a fost unul public – administrația Comratului. Toată responsabilitatea o are prestatorul de servicii. Necesitatea serviciului nu a fost dictată de asociația obștească, dar a venit această idee de a dezvolta serviciul în cauză de la autoritățile publice locale. Nu le-a reușit, pentru că, într-adevăr, multe lucruri nu au fost respectate”.

Deși până în prezent Centrul „Garmonia” nu a primit niciun beneficiar, Administrația raionului Comrat a angajat mai multe persoane cărora le-a achitat salarii timp de câteva luni și care s-au ocupat, în mare parte, de pregătirea actelor necesare pentru procedura de acreditare. „Câteva luni ne-am pregătit pentru acreditare, am lucrat. Am trecut comisia medicală, am

făcut documentații. Am lucrat, dar nu mult, 2-3 luni, nu-mi mai amintesc exact. Vara am lucrat, dar din toamnă, deja, am încetat, pentru că nu am trecut acreditarea”, ne-a spus **Anna Cîlcic**, care a fost angajată asistentă medicală la Centrul „Garmonia”.

În aprilie 2023, în funcția de director al Centrului a fost angajat **Valeri Cîssa**, care, peste aproximativ jumătate de an, a candidat din partea partidului „Renaștere” la funcția de primar al municipiului Comrat, la alegerile locale din 5 noiembrie 2023. În urma scrutinului, a devenit consilier local.

„A fost organizat un concurs și am fost numit director al Centrului de plasament temporar pentru copii „Garmonia”. Am încheiat un contract, am primit salariu până în luna decembrie. După, cică nu mai este finanțare și gata. Primeam aproximativ 9 200 de lei lunar”, ne-a spus **Valeri Cîssa**. El susține că este în continuare angajat al Centrului: „În prezent, iese că sunt angajat acolo. Probabil, nu am voie să mă angajez în altă parte. Trebuie să-mi dau demisia, dar sperăm că Centrul se va deschide”. L-am rugat pe Valeri Cîssa să ne facă un tur al centrului, însă ne-a răspuns că nu are cheile de la ușa de la intrare: „Cheile se află la președinte [Administrației raionului Comrat]. El mi-a zis că, dacă voi avea nevoie, pot să le iau oricând. Dar, deocamdată, nu am ce face acolo”.

Am mers pentru explicații la **Vadim Ceban**, președintele Administrației raionului Comrat, structură în gestiunea căreia se află în prezent Centrul „Garmonia”. Am vrut să-l întrebăm ce soluții are pentru această instituție. Funcționarul, însă, s-a arătat deranjat de întrebările noastre și a refuzat să răspundă în fața camerei: „Când situația se va rezolva, eu v-am spus că o să vă anunțăm. O să veniți, o să filmați. Nicio problemă”. După insistențele noastre să ne ofere răspunsuri, el a cerut paznicului „să elibereze spațiul de jurnaliști”.

Care sunt șansele ca acest centru să-și deschidă, totuși, ușile pentru copiii din Comrat aflați în situații de risc? Din păcate, nu am primit un răspuns foarte clar. Noi vom continua să monitorizăm cum sunt cheltuiți banii publici.

*Subiectul a fost realizat cu sprijinul National Endowment for Democracy (NED).
Conținutul și opiniile exprimate aparțin exclusiv autorilor
și nu reflectă punctul de vedere al NED.*

GRÂUL FRĂȚESC.

CINE A LĂSAT REGIUNEA GĂGĂUZĂ FĂRĂ GRÂUL DIN FONDUL DE REZERVĂ

PIOTR GARCUI,
FREELANCER, ANTICORUPȚIE.MD, 18 martie 2024

În luna ianuarie 2024, autoritățile autonomiei găgăuze au expediat o scrisoare ministrului Afacerilor Externe al Federației Ruse, Serghei Lavrov, prin care au cerut îngrășăminte minerale. Găgăuzia primise anterior din Rusia ajutor umanitar pentru agricultură – grâu pentru fondul de rezervă. Însă donația s-a lăsat cu scandal, furt și dosare penale. Despre felul în care oficialii și antreprenorii au lăsat fondul de rezervă al regiunii fără grâu și ce rol a avut o companie apropiată fostei bașcană Irina Vlah relatăm în continuare.

În primăvara anului 2020, în sudul Moldovei nu căzuseră precipitații timp de aproximativ cinci-șase luni. În cadrul unei ședințe speciale, deputații Adunării Populare au declarat Găgăuzia zonă de cataclism natural. În cadrul discuțiilor, ei și-au amintit de existența unui fond de rezervă de grâu. Doar că – s-a dovedit imediat – în realitate, acesta nu exista. „În depozit sunt 2.000 de tone de grâu. Ele se păstrează până la 1 martie, apoi vine reînnoirea”, le-a explicat deputaților deputatul **Nicolai Dragan**, care conducea atunci Comisia pentru agricultură din Adunarea Populară.

Printre gospodăriile în care erau depozitate cerealele fondului de rezervă al Găgăuziei se număra „Colhoz-Pobeda”, întreprindere condusă de Nicolai Dragan. El a precizat că întreprinderile care depozitează cereale până la 1 martie le vând, apoi restituie cantitatea necesară în vara fiecărui an. Atunci se știa deja că pe 60% din suprafețele plantate cu grâu de iarnă recolta era pierdută. Pe restul terenurilor, recolta de grâu, potrivit Comitetului executiv al Găgăuziei, ar fi trebuit să ajungă la 50%. Cu toate acestea, autoritățile regiunii nu au emis vreo decizie privind conservarea fondului de rezervă în primăvara anului 2020.

CALCULE LA OCHI, FĂRĂ CÂNTĂRIRE

La o săptămână după scandalul de la ședința Adunării Populare, Comitetul executiv a decis să verifice dacă cerealele există în realitate în fondul de rezervă al Găgăuziei. Comisia, care includea membri ai Comitetului executiv, un adjunct al Adunării Populare și reprezentanți ai instituțiilor de drept, a făcut o verificare la depozit pe 8 mai 2020. S-a dovedit, estimativ, că acolo sunt 840 de tone și nu 2 000 de tone, cât a anunțat inițial Nicolai Dragan. Cerealele erau depozitate la întreprinderea „Podiș Boiu” din Ceadâr-Lunga – 219,7 tone și la societatea „Colhoz-Pobeda” din Copceac – 621,1 tone. S-a făcut o verificare aproximativă – fără cântărire. Comisia a înmulțit volumul încăperii cu „coeficientul de natură” al cerealelor – 0,8 kg. Drept urmare, s-a concluzionat că exista grâu suficient.

Deputații Adunării Populare nu au acceptat evaluarea comisiei Comitetului executiv și au făcut propria verificare, dar nici de această dată nu a fost posibilă cântărirea. Reprezentanților AP, potrivit fostului deputat local **Serghei Cernev**, nu li s-a permis să intre în depozitele întreprinderii „Podiș Boiu”, motiv din care ei au alertat poliția.

La întreprinderea „Colhoz-Pobeda”, a precizat Cernev, angajații au împiedicat cântărirea grâului, iar șeful întreprinderii a dispus „să nu fie oferit niciun document”. Această informație a fost confirmată de consilierul satului Copceac, **Dmitri Kurdov**. „Am început să cântărim cerealele în depozitele de acolo. Am cântărit aproape totul, mai rămăseseră câteva tone. Nu îmi mai amintesc exact cât am stabilit că lipsește, mai mult de jumătate”, a spus Kurdov. Toate acestea se întâmplau cu participarea poliției, care, potrivit consilierului local, se opunea prezenței comisiei Adunării Populare. „Unul dintre polițiști chiar a spus: «Dacă nu plecați de aici, eu mâine voi rămâne fără muncă»”, și-a mai amintit Kurdov.

Verificarea făcută de deputații Adunării Populare s-a soldat cu un raport, în care se arată că doar 324,5 tone din cele 621,1 tone de grâu din fondul de rezervă se aflau în depozitele întreprinderii „Colhoz-Pobeda”.

„Chestiunea este deja încheiată. Am restituit cerealele până la ultimul bănuț, cum se spune. Nu vreau să revin la asta, mai ales că s-a întâmplat demult și nu mai este adevărat. Specialiștii noștri [în timpul

verificării] nu au fost prezenți. În primul rând, au stricat lacătele, așa că nu vreau să mai vorbesc despre asta acum. Tot ce am primit am restituit”, a comentat Nicolai Dragan concluzia comisiei Adunării Populare, potrivit căreia jumătate din grâul repartizat nu mai exista.

COMPANIA FRATELUI BAȘCANEI A ADUS GRÂUL ÎN DEPOZIT CU 3 ZILE ÎNAINTE DE A SE DECIDE ÎNCEPEREA VERIFICĂRII

În realitate, grâul din depozitele „Colhoz-Pobeda” fusese adus acolo în timpul nopții, cu trei zile înainte ca executivul condus de Irina Vlah, bașcană a Găgăuziei în 2015-2023, să înceapă controlul. L-au adus camioanele companiei fratelui său, Serghei Vlah, „Demir-Agro”.

Consilierii din satul Copceac, raionul Ceadâr-Lunga, au verificat actele șoferilor de camioane. Facturile indicau că cerealele provin de la firma „Demir-Agro”. „Pe la ora 12 noaptea, au sosit patru camioane. Apoi, la 3-3:30, au mai venit patru și, până la 9 dimineața, încă patru camioane. În total, 12 vehicule de 25 de tone fiecare, adică exact 300 de tone, câte au fost livrate”, a spus **Valeri Manastîrlî**, la acea vreme consilier local în satul Copceac. El afirmă că a rămas surprins când a văzut datele din acte, referitoare la greutatea încărcăturii: „Acolo, în facturi, au fost puse cifre din pod: 48 de tone, 50 de tone, deși greutatea admisă este de 25 de tone pentru un camion. În unele cazuri, camioanele iau până la 40 de tone, dar în Moldova sunt doar două sau trei astfel de camioane”.

Potrivit lui Nicolai Dragan, „Colhoz-Pobeda” „pur și simplu a restituit cerealele pe care le-a dat pentru reînnoire până la 1 martie”. Așa a ajuns grâul în depozite. **Serghei Vlah**, cel care conducea „Demir-Agro”, ne-a declarat că firma sa nu a folosit niciodată grâu din fondul de rezervă al Găgăuziei: „Noi ne ocupăm de export. Cumpărăm grâu. Avem relații de afaceri, «Colhoz-Pobeda» a cumpărat de la noi. Nu am luat noi niciun fel de grâu din fondul de rezervă. Am avut o cantitate pe care «Colhoz-Pobeda» a cumpărat-o de la noi”.

Potrivit acestuia, în mai 2020, cerealele care au fost livrate la Copceac au fost achiziționate de „Colhoz-Pobeda” de la compania „Demir-Agro”. Vlah însă nu a putut spune exact câte tone au fost cumpărate atunci. Această versiune contravine informației dintr-o factură

din 2 mai 2020, în care se arată că „Demir-Agro” a dus grâu la Copceac pentru păstrare.

Grâul din fondul de rezervă a fost dus pentru depozitare la „Colhoz-Pobeda” în 2016, conform unei hotărâri semnate de Irina Vlah – în total 618 tone. O parte din el – 241 de tone – a fost transportată cu camioanele „Demir-Agro”. Totodată, potrivit comisiei speciale a Adunării Populare, în două facturi (40 de tone în total) drept punct de descărcare era indicat orașul Vulcănești și nu satul Copceac, unde se află depozitele „Colhoz-Pobeda”.

Irina Vlah a negat că fratele ei, Serghei Vlah, ar fi folosit grâu din fondul de rezervă. „Cel mai important este că afacerea lui nu avea legătură cu bugetul Găgăuziei. Și nu înțeleg cum l-aș fi putut ajuta. [...] Afacerile lui nu au legătură cu bugetul Găgăuziei și întreprinderile găgăuze”, a spus Irina Vlah pentru Centrul de Investigatii Jurnalistice.

INTERESUL FRATELUI IRINEI VLAH

În regiunea găgăuză, „Demir-Agro” a devenit cunoscută după ce Irina Vlah a preluat funcția de bașcan, în anul 2015. Compania este specializată în cumpărarea cerealelor din Republica Moldova și vânzarea lor peste hotare. În 2016, „Demir-Agro” a ocupat primul loc la concursul pentru cel mai bun antreprenor al Găgăuziei la două categorii: „Cel mai bun exportator” și „Mecena anului”. Cinci ani mai târziu, în 2021, „Demir-Agro” a anunțat că intră în insolvență, iar una dintre băncile comerciale din Republica Moldova a acționat-o în judecată pentru nerambursarea unui împrumut în valoare de 3 milioane de dolari, contractat în 2019-2020. Drept urmare, la 21 noiembrie 2022, instanța de judecată a dispus recuperarea a 3,2 milioane de dolari de la Serghei Vlah. Problemele financiare ale companiei au fost explicate în instanță prin „consecințele pandemiei și prețurile mici ale recoltei”.

Împrumutul nerambursat și procesul de insolvență al companiei „Demir-Agro” nu l-au împiedicat pe Serghei Vlah să continue să facă afaceri în domeniul comerțului cu produse agricole. În 2020, în timp ce vechea firmă lua împrumuturi bancare de milioane, la Chișinău a fost înregistrată o firmă cu un nume aproape identic, dar fără cratimă: „Demir Agro” SRL.

Potrivit informației de la Agenția Servicii Publice, noua companie

a fost creată la 1 iulie 2020 de o companie ucraineană cu același nume din raionul Bolgrad, regiunea Odesa, Ucraina. Compania ucraineană a fost deschisă de Serghei Vlah în 2013. În ceea ce privește compania moldovenească „Demir Agro”, beneficiarul efectiv al acesteia este Olga Vlah, fosta soție a lui Serghei Vlah. Acum Serghei Vlah apare pe site-ul companiei ca director general al „Demir Agro”. În 2023, compania s-a plasat pe locul patru în topul exporturilor de grâu din Republica Moldova.

O PARTE DIN CEREALE AU FOST RETURNATE COMITETULUI EXECUTIV ÎN BANI

Din 2015 până în 2020, Comitetul executiv a primit 2,6 milioane de lei din vânzarea cerealelor din fondul de rezervă. Noi cereale nu au fost cumpărate cu acești bani pentru a completa fondul.

Oxana Nedealco-Calîn, care a lucrat în cadrul Comitetului executiv din 2013 și s-a ocupat inclusiv de returnarea grâului, ne-a explicat de ce nu era nevoie de noi achiziții de grâu pentru fondul de rezervă: „Eu, care am studii economice, consider că e cam nepotrivit să cheltuiești bani pe cereale care apoi trebuie înnoite”. Ea susține că banii pe care Comitetul executiv i-a primit pentru grâul din fondul de rezervă nu au fost cheltuiți, însă comisia specială a Adunării Populare a stabilit în 2020 altceva: 1,2 milioane de lei au fost cheltuiți inclusiv pentru desfășurarea Forumului Economic și a Festivalului vinului, organizat de Comitetul executiv.

După scandalul legat de grâul din fondul de rezervă, Comitetul executiv, condus de Irina Vlah, a decis în iulie 2020 să împartă grâul primăriilor din autonomie, în funcție de numărul populației. Irina Vlah a argumentat că „există multe speculații politice și declarații calomnioase în jurul grâului acordat ca ajutor umanitar”. Un alt motiv în favoarea repartizării către primării a fost, potrivit bașcanei, situația dificilă din sectorul agricol. „Îndemn autoritățile locale să folosească aceste rezerve pentru a depăși consecințele secetei”, a precizat atunci Irina Vlah.

Am încercat să aflăm de ce grâul nu a fost repartizat agricultorilor, pentru a-i sprijini în timpul secetei. Drept răspuns, Irina Vlah a calificat informațiile Centrului de Investigații Jurnalistice incorecte și a adăugat

că nu a avut nimic de-a face cu grâul din fondul de rezervă: „A fost o echipă care s-a ocupat de această problemă, bașcanul nu s-a implicat. A fost o decizie a Comitetului executiv, sunt responsabili pentru asta”.

Oxana Nedeaľco-Calin are propria versiune privind distribuția grâului către primării: „Comitetul executiv al Găgăuziei a ajuns atunci la concluzia că, din cauza secetei, mulți agenți economici nu vor plăti arenda terenului pe care îl lucrează sau vor achita sume mai mici. Prin urmare, Comitetul executiv a hotărât că ar fi mai bine să repartizăm grâul primăriilor, deoarece ele știu mai bine situația din fiecare localitate”.

Până la jumătatea anului 2020, din cele 5.000 de tone de grâu, în fondul de rezervă al Găgăuziei nu rămăsese nimic. Actele și concluziile Comisiei speciale a Adunării Populare privind furtul au fost verificate de două ori de către procuratură. În ambele cazuri, procurorii nu au găsit elemente de infracțiune. Niciunul dintre actualii sau foștii oficiali nu a fost pedepsit.

Investigația a fost realizată în cadrul Proiectului „Consolidarea unei rețele de jurnaliști de investigație în Republica Moldova și creșterea capacității acestora de a investiga cazurile de corupție”, desfășurat de Centrul de Investigații Jurnalistice și Asociația Presei Independente, cu suportul proiectului „Consolidarea Statului de Drept și a Mecanismelor Anticorupție în Republica Moldova”, cofinanțat de Uniunea Europeană, Ministerul Federal German pentru Cooperare Economică și Dezvoltare (BMZ), Guvernul Marii Britanii, și implementat de Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ).

CAMPANIILE POLITICE DE ÎMPĂDURIRE A REPUBLICII MOLDOVA

VADIM CHEPTENARU,
ANTICORUPTIE.MD, 21 februarie 2024

Dintre cele 145 de mii de hectare împădurite în ultimii 22 de ani, aproape jumătate arată mai rău ca înainte. Zeci de mii de bețe uscate și pământuri pârloagă țin locul pădurilor, milioane de lei din banii publici fiind aruncate în bătaia vântului, pentru că nimeni nu s-a preocupat de îngrijirea plantațiilor. Copacii de pe terenul din Costuleni, Ungheni, de exemplu, unde fostul președintele Igor Dodon era filmat cum plantează, în plină cursă electorală, s-au uscat în totalitate. Potrivit Biroului Național de Statistică, dacă în 2016 suprafața terenurilor acoperite cu păduri era de 378 00 ha, în 2021 aceasta s-a redus până la 370 000 ha. Autoritățile promet că, din vara acestui an, terenurile proaspăt împădurite vor fi supuse unui control mai riguros, iar soarta lor după plantare va fi monitorizată cu atenție.

CAMPANIILE POLITICE DĂUNEAZĂ GRAV... PĂDURILOR

La 18 octombrie 2020, în plină campanie electorală pentru alegerile prezidențiale, candidatul independent, dar susținut de Partidul Socialiștilor din Republica Moldova (PSRM), **Igor Dodon**, a fost filmat și fotografiat cum plantează copaci pe un teren extravilan din satul Costuleni, raionul Ungheni. „Suntem la Ungheni. Aici am dat start campaniei naționale de înverzire a plaiului. Este o campanie destul de bună și sarcină ambițioasă. Vrem să majorăm cu câteva procente gradul de împădurire a Republicii Moldova. În următoarele săptămâni vor fi plantate 12 milioane de arbuști pe întreg teritoriul țării. Sarcina este ca în patru ani să ajungem de la 11% la 15% gradul de împădurire a Republicii Moldova. Îi invit pe toți oponenții politici să lase Facebook-ul, discuțiile aiurea pe la televizoare, să vină aici”, declara Dodon.

Doar că, ulterior, alegerile nu le-a câștigat, iar copacii de la Costuleni s-au uscat. La distanță de trei ani, terenul, pregătit atunci frumos pentru filmări, arată total diferit – stă pârloagă, cu buruieni și fără copaci.

Primarul satului Costuleni, **Andrei Rudicov**, care în 2020 era

membru al PSRM, iar în 2023 a candidat independent, a refuzat să vină la fața locului pentru a ne spune cum s-a întâmplat că niciun puiet nu s-a prins. L-am întrebat, într-o solicitare oficială, care sunt pierderile financiare de pe urma acestui exercițiu eșuat de înverzire. Andrei Rudicov a răspuns că nu s-a pierdut niciun bănuț, pentru că nu s-a cheltuit nimic, deoarece a fost vorba de o „acțiune de voluntariat”. Atunci Igor Dodon anunța despre plantarea a 12 milioane de puietri, în cadrul campaniei, pe tot teritoriul țării. Potrivit Ministerului Mediului, plantarea a 1000 de puietri costă 4 241 lei. Dacă cele 12 milioane de puietri s-au uscat, la fel ca și cei sădiți la Costuleni, rezultă că, odată cu ei, s-au „uscat” și 50 de milioane de lei.

Totuși, cine a pus la dispoziție puietrii, având în vedere că principala furnizor este Î.S. Moldisilva, rămâne o taină. Potrivit primarului, vinovată este seceta din anul 2021-2022, care a afectat „drastic” plantația, „astfel, momentan, avem o plantație în proporție de 40 la sută reușită.”

ECOLOGIȘTI: „ARBORII NU AU ȘANSE DE PRINDERE”

În timp ce Igor Dodon planta copaci, ecologiștii spuneau că arborii n-au șanse să se prindă, pentru că în luna octombrie „e devreme pentru plantare”. *Seed It Forward*, o inițiativă ce promovează plantarea copacilor, a atras atenția atunci, pe Facebook, că puietrii cu rădăcina nudă se plantează atunci când sunt fără frunze, adică toamna târziu, iarna la temperaturi pozitive și primăvara înainte de înmugurire. La finalul postării, *Seed it Forward* a precizat că „e foarte important să plantăm copaci, dar și mai important – ca aceștia într-adevăr să crească”.

Din anul 2002, când s-a dat startul primei campanii naționale de împădurire, și până în 2022, s-au plantat 145 299 ha cu puietri și ghinde, conform datelor Institutului de Cercetări și Amenajări Silvice. Aceasta înseamnă aproape jumătate din suprafața totală a terenurilor acoperite cu păduri în Republica Moldova. Un simplu calcul arată că, dacă măcar 50% din materialul săditor s-ar fi prins, am fi fost mai aproape de media europeană de împădurire cu aproximativ 6%. Dar pădurile nu doar că nu s-au înmulțit, ele au devenit mai puține. Potrivit Biroului Național de Statistică, dacă în 2016 suprafața terenurilor acoperite cu păduri era de 378 00 ha, atunci, în cinci ani, aceasta s-a redus la 370 000 ha.

Directorul Întreprinderii de Stat Moldsilva, **Valeriu Caisîn**, spune că, de fapt, datele Biroului Național de Statistică nu sunt corecte, pentru că ele ar fi colectate de la „cineva”. Oficialul afirmă că, în realitate, procentul de împădurire a țării trece de 16 %, iar una dintre sursele ce confirmă acest lucru sunt imaginile de pe satelit dintr-o investigație realizată cu suportul Ambasadei Marii Britanii.

„Biroul Național de Statistică adună niște cifre oferite de cineva. În 2020 au fost făcute mai multe investigații. Una din ele a fost comandată de ambasada Marii Britanii și a avut la bază imagini satelitare. Se pare că acest studiu scoate în evidență o creștere a suprafețelor vegetației forestiere în Moldova în 2020, care este și mai mare. Acest procent de împădurire a țării trece de 16 la sută. Apare o întrebare – dacă Biroul Național de Statistică spune una, iar pe satelit se vede alta, există o întrebare față de evidența vegetației forestiere în Republica Moldova și aici este o mare divergență. O bună parte din suprafețele acestea nu sunt la evidența gestionarilor ca pădure”, a declarat Valeriu Caisîn pentru portalul Anticoruptie.md.

„POATE DĂ DOMNUL ȘI CREȘTE”

Pe acest principiu s-a mers în drumul spre împădurirea Republicii Moldova, de-a lungul celor două campanii naționale masive: 2002-2009, 2015-2022. O recunosc autoritățile de atunci și de acum, care spun că s-au admis erori grave la plantarea puieților. **Valeriu Munteanu**, ministrul Mediului în anii 2015-2016, spune că înainte de începerea procesului propriu-zis, responsabilii nu au studiat compatibilitatea soiului de copac cu solul, nu s-au făcut amenajamente silvice, persoanele implicate în plantare nu dispuneau de competențe minime în domeniu. Cauza? Presiunea politică, afirmă **Munteanu**, pentru că „s-a insistat pe organizarea campaniilor atât toamna, cât și primăvara”, unele dintre care se suprapuneau cu campaniile electorale. „12,5% este suprafața împădurită a Republicii Moldova care nu se deosebește mult de ceea ce am avut în anii '90. Noi nu am progresat foarte mult la extinderea suprafețelor împădurite în 30 de ani. Nu întotdeauna s-a studiat pretabilitatea solului, nu s-au făcut amenajamente silvice, nu s-a stabilit ce fel de pădure s-ar prinde pe aceste terenuri pentru că a existat alt motiv: presiune politică. S-a insistat să fie campanii de

plantare și toamna, și primăvara. Nu întotdeauna s-a ținut cont de precipitațiile căzute atunci. Lipsa de investiții în primii 4 ani după sădire, atunci când sunt necesare lucrări de menținere a suprafeței. Avem grad de prindere, în anumiți ani, de 60-70%, în alți ani – gradul de neprindere pe anumite suprafețe este de 100%. Exista așa o vorbă, «poate dă Domnul și crește». Dacă anul este mai bun, rezolvă Dumnezeu ceea ce nu pot rezolva alții și plantația este reușită și totul este ok», spune Munteanu.

Anatolie Prohnițchi, președintele Partidului Verde Ecologist din Moldova, subliniază că sădirea copacilor în cadrul campaniilor, pe suprafețe mari, nu se face cu hârlețul sau lopata, ci cu tehnică specială care permite prinderea corectă a puieților. „Băț s-a pus, băț a rămas, se prindeau foarte puțini. Nu se respecta tehnologia, când vorim despre subotnice, să venim toți să plantăm, nu-i idee rea, educă, dar eficiența e foarte mică. Asta trebuie s-o facă specialiștii cu tehnică specială. Cu hârlețul, ai ieșit primăvara sau toamna și l-ai lăsat așa, în voia sorții, sunt bani în vânt. Practic, din ceea ce s-a sădit în campaniile respective dacă 50% s-au prins. De exemplu, se plantează pe un teren al Moldsilva. Acolo, cât de cât, are grijă pădurarul. Dacă se plantează la Primărie, sub semnul întrebării, dacă se plantează pe malul râului, nimeni nu poartă responsabilitate. Sunt foarte multe ONG-uri care plantează, dar rezultatul e zero”, explică Prohnițchi.

ÎMPĂDURIRE FĂRĂ ÎNGRIJIRE=PÂRLOAGĂ

Din 2017, conform unei hotărâri de guvern, primăriile și consiliile locale identifică terenul pentru împădurire și îl pun la dispoziția Moldsilva pentru plantare de puieți sau ghinde. După ce suprafața plantată ajunge la nivel de crâng, timp de șapte ani Moldsilva are grijă de acest teren. Ulterior, păduricea este transmisă din nou primăriilor, spre îngrijire. Procesul însă necesită investiții, APL-urile nu au bani, iar fâșiile forestiere ajung din nou la mila naturii.

Secretara de stat la Ministerului Mediului, **Aliona Rusnac**, recunoaște că fondul forestier al Republicii Moldova este în descreștere din cauza neglijenței. „Pădurile dispar deoarece se usucă, doi – tăierile ilicite, trei – neluarea la evidență, patru – lipsa pazei. Primii trei ani sunt foarte importanți, deoarece administrațiile publice locale trebuie

să efectueze lucrări de îngrijire și completare a golurilor. Terenurile pe care se atestă un grad mare de tăieri sau neîngrijire sunt pe teritoriul APL. Nu știm câte sunt, dar sunt multe. Fondul forestier este în descreștere. Da, s-au făcut anterior și iregularități, le identificăm”, spune secretara de stat.

Primăriile nu pot angaja nici paznici și nici pădurari pentru plantațiile noi. Potrivit Cancelariei de Stat, o funcție de pădurar este dificil de creat dacă APL-ul respectiv nu are o suprafață de păduri de cel puțin 300 ha, pentru a putea construi un canton silvic.

INVENTARIEREA SUPRAFEȚELOR ÎMPĂDURITE NU A FOST FĂCUTĂ NICIODATĂ

Nici Moldsilva, nici Ministerul Mediului și nici Biroul Național de Statistică nu au date despre gradul de prindere a pădurilor plantate în timpul campaniilor naționale de împădurire. Directorul Moldsilva afirmă că, până în 2017, responsabilitatea de a ține evidența zonelor împădurite îi revenea Autorității naționale de silvicultură. Din acel an, instituția a fost lichidată, prin modificarea articolului din Codul Silvic cu privire la controlul de stat. Chiar și așa, am constatat că importanța acelei entități a fost infimă, din moment ce nici aceasta nu deținea cifre despre evoluția plantațiilor. „La nivelul întregii Republici Moldova, nu există o structură care să monitorizeze toată vegetația forestieră și asta este o mare problemă de administrare», spune **Valeriu Caisîn**.

CURTEA DE CONTURI: „UNELE LUCRĂRI DE REGENERARE A PĂDURILOR NU AU FOST REALIZATE”

La sfârșitul anului 2021, Curtea de Conturi (CCRM) a publicat un raport în care afirmă că procesul de împădurire/regenerare a fondului forestier are loc cu abateri de la norme și legislație. Astfel, din anul 2003 până în 2020, fondul forestier național a crescut foarte puțin, de la 9,6% la 11,4%, sau cu 1,8%. Cifra ar fi de patru ori mai mică decât media europeană de 45%.

Curtea de Conturi a lansat suspiciuni că unele lucrări de regenerare a pădurilor nu au fost efectuate în realitate. În raport este dat exemplul ocolului silvic Ștefan Vodă, unde, pe hârtie, pe parcela 81 D-2, pe 0,8

ha, trebuiau să fie plantați 1 866 de salcâmi. Echipa de auditori, care s-a deplasat la fața locului, a constatat că terenul menționat este într-o stare neîngrijită, respectiv, sunt suspiciuni că aceste lucrări nu au fost executate.

Curtea de Conturi mai constată, în același raport: „Perpetuarea continuă a unui management neconform în cadrul întreprinderilor silvice a generat nereguli, soldate cu nerespectarea regimului juridic privind lucrările de regenerare a pădurilor. Regenerarea deficientă poate avea un impact negativ imediat sau un impact care s-ar putea manifesta doar după un timp îndelungat, cu implicații greu de estimat”.

AUTORITĂȚI: „ÎN 2024 ÎNCEPE INVENTARIEREA SUPRAFEȚELOR ÎMPĂDURITE”

După 22 de ani de împădurire a Republicii Moldova, abia în anul 2024 autoritățile promit să înceapă evaluarea plantațiilor pentru a stabili gradul de prindere. Potrivit directorului Moldsilva, în luna iunie, o comisie de monitorizare va inspecta toate suprafețele plantate anul trecut. Secretara de stat la Ministerul Mediului, **Aliona Rusnac**, afirmă că Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor are un scop foarte bine ținut, de a ajunge la nivelul de 15% de împădurire. Ținta este de a împăduri 145 mii ha. „Campania actuală, pentru următorii 10 ani (2023-2032), își pune drept scop un indicator ambițios – de 145 mii ha, dintre acestea – 110 mii ha vor fi păduri noi, iar 35 de mii ha – păduri actuale reabilite/refăcute. Programul abia a fost lansat. Bugetul total planificat pentru următorii 10 ani este de circa 740 de milioane de euro, iar circa 85% vor fi din surse externe”, a comentat pentru Anticorupție.md **Aurel Lozan**, doctor în științe biologice, expert al Băncii Mondiale.

Investigația a fost realizată în cadrul Proiectului „Consolidarea unei rețele de jurnaliști de investigație în Republica Moldova și creșterea capacității acestora de a investiga cazurile de corupție”, desfășurat de Centrul de Investigații Jurnalistice și Asociația Presei Independente, cu suportul proiectului „Consolidarea Statului de Drept și a Mecanismelor Anticorupție în Republica Moldova”, cofinanțat de Uniunea Europeană, Ministerul Federal German pentru Cooperare Economică și Dezvoltare (BMZ), Guvernul Marii Britanii, și implementat de Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ).

CARTEA NEAGRĂ

A RISIPEI BANILOR PUBLICI

ÎN REPUBLICA MOLDOVA

2024

**FRIEDRICH NAUMANN
FOUNDATION** For Freedom.

Romania and Moldova

